

Försvarsutskottets betänkande

2018/19:FöU1

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Sammanfattning

Utskottet lämnar förslag om anslag inom utgiftsområde 6 som uppgår till ca 60 miljarder för 2019 och förslag om beställningsbemyndiganden. Utskottet föreslår att riksdagen delvis bifaller anslagsförslagen i regeringens budgetproposition, delvis bifaller 15 av Moderaternas och Kristdemokraternas yrkanden i denna del och att riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområdet enligt utskottets förslag i bilaga 4 med de anslagsvillkor utskottet angett. Övriga motionsförslag i denna del avstyrks.

Utskottet behandlar även regeringens skrivelse 2017/18:290 Anskaffning av medelräckviddigt luftvärn i betänkandet samt tre följdmotioner. Utskottet har även följt upp regeringens resultatredovisning till riksdagen och lägger stor vikt vid att resultatredovisningen i budgetpropositionen gör det möjligt för utskottet att bedöma hur utvecklingen ser ut på olika områden i förhållande till de mål som riksdagen beslutat.

Utskottet avstyrker regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att under 2019 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse och överlåtelse av materiel. Utskottet föreslår dels ett tillkännagivande om reviderade investeringsplaner för Försvarsmakten dels ett om att regeringen bör redovisa livscykelkostnaden för det medelräckviddiga luftvärnssystemet Patriot. Övriga motionsförslag avstyrks.

I betänkandet finns sju reservationer (M, SD, C, V och KD) och fyra särskilda yttranden (S, SD, C, V, L och MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller anslagsbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:1 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

Regeringens skrivelse 2017/18:290 Anskaffning av medelräckviddigt luftvärn.

Tre följdmotioner.

Ett fyrtiotal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Budgetprocessen i riksdagen	9
Betänkandets disposition.....	9
Utskottets överväganden.....	11
Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6.....	11
Anslag inom utgiftsområde 6	17
Överlåtelse och upplåtelse av materiel	47
Reviderad investeringsplan för Försvarsmakten.....	50
Framtida inriktning för utgiftsområdet	52
Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället	53
Anskaffning av medelräckviddigt luftvärn	57
Reservationer	65
1. Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6, punkt 1 (SD)	65
2. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 5 (M)	65
3. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 5 (SD).....	66
4. Försvarsmaktens uppgifter vid civila kriser, punkt 6 (M, C).....	67
5. Försvarsmaktens breda roll, punkt 7 (KD)	67
6. Avvaktande med köp av medelräckviddigt luftvärn, punkt 8 (V).....	68
7. Upphävande av köp av Patriotsystemet och offert på annat medelräckviddigt luftvärn, punkt 10 (SD)	69
Särskilda yttranden	70
1. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 2 (S, V, MP)	70
2. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 2 (SD).....	72
3. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 2 (C)	73
4. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 2 (L)	74
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	76
Proposition 2018/19:1	76
Skrivelse 2017/18:290.....	77
Följdmotionerna	77
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	77
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	81
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	83
<i>Bilaga 4</i>	
Utskottets anslagsförslag	84
<i>Bilaga 5</i>	
Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden	85

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6

Riksdagen avslår motion

2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 1 (SD)

2. Anslag inom utgiftsområde 6

a) Anslagen för 2019

Riksdagen

1. anvisar, med de anslagsvillkor som utskottet anger, anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt utskottets förslag i bilaga 4.

2. bemyndigar regeringen att besluta om en successiv övergång till en förändrad anslagsavräkningsmodell och redovisning av beställningsbemyndiganden för anskaffning och vidmakthållande av försvarsmateriel.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkt 5, bifaller delvis proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkt 10 och motionerna

2018/19:2762 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1,

2018/19:2816 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkandena 2–5,

2018/19:2821 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkandena 2 och 3 samt

2018/19:2946 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkandena 1 och 3–9 samt

avslår motionerna

2018/19:1370 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 3,

2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 6,

2018/19:2361 av Roger Richtoff m.fl. (SD),

2018/19:2472 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 32 och 33,

2018/19:2619 av Daniel Bäckström m.fl. (C),

2018/19:2762 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2018/19:2975 av Allan Widman m.fl. (L).

b) Beställningsbemyndiganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i utskottets förslag i bilaga 5.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkt 11.

c) Krediter i Riksgäldskontoret

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2019

1. besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 2 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarsmaktens behov av rörelsekapital,

2. besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 25 500 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital,

3. utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden,

4. besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 1 550 000 000 kronor för beredskapsinvesteringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkterna 1, 4, 7 och 8.

d) Investeringsplaner

Riksdagen godkänner investeringsplanerna för

1. vidmakthållande av försvarsmateriel för 2019–2024 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar,

2. anskaffning av försvarsmateriel för 2019–2024 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar,

3. krisberedskap för 2019–2021 som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps beredskapsinvesteringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkterna 2, 3 och 9 samt avslår motionerna

2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 21,

2018/19:911 av Anders Hansson (M) och

2018/19:2472 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 19, 21, 23, 25 och 26.

3. Överlåtelse och upplåtelse av materiel

Riksdagen avslår proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkt 6.

4. Reviderad investeringsplan för Försvarsmakten

Riksdagen ställer sig bakom det utskottet anför om reviderade investeringsplaner för Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2946 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 2.

5. Framtida inriktning för utgiftsområdet

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 1 och

2018/19:2816 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 2 (M)

Reservation 3 (SD)

6. Försvarsmaktens uppgifter vid civila kriser

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2817 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 4 och

2018/19:2840 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 12.

Reservation 4 (M, C)

7. Försvarsmaktens breda roll

Riksdagen avslår motion

2018/19:2472 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 5 (KD)

8. Avvaktande med köp av medelräckviddigt luftvärn

Riksdagen avslår motion

2018/19:49 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V).

Reservation 6 (V)

9. Redovisning av livscykelkostnaden för medelräckviddigt luftvärn

Riksdagen ställer sig bakom det utskottet anför om en redovisning av livscykelkostnaden för det medelräckviddiga luftvärnssystemet Patriot och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:42 av Allan Widman m.fl. (L).

10. Upphävande av köp av Patriotsystemet och offert på annat medelräckviddigt luftvärn

Riksdagen avslår motion

2018/19:59 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 7 (SD)

11. Skrivelsen Anskaffning av medelräckviddigt luftvärn

Riksdagen lägger skrivelse 2017/18:290 till handlingarna.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Stockholm den 13 december 2018

På försvarsutskottets vägnar

Niklas Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Niklas Karlsson (S)*, Paula Holmqvist (S)*, Jan R Andersson (M), Roger Richtoff (SD)*, Mattias Ottosson (S)*, Daniel Bäckström (C)*, Hanna Gunnarsson (V)*, Pål Jonson (M), Josef Fransson (SD)*, Mikael Oscarsson (KD), Allan Widman (L)*, Caroline Nordengrip (SD)*, Elisabeth Falkhaven (MP)*, Alexandra Anstrell (M), ClasGöran Carlsson (S)*, Lars Püss (M) och Heléne Björklund (S)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 2, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2018/19:1 i de delar som gäller utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, regeringens skrivelse 2017/18:290 Anskaffning av medelräckviddigt luftvärn jämte följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19. Regeringens förslag och motionärernas förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2019 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som föreslås i respektive anslagsmotion.

I propositionen anförs att särskilda principer har tillämpats vid utformningen av propositionen med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering (prop. 2018/19:1 utg.omr. 6 s. 11–12). Utgångspunkten för förslagen i propositionen har varit den budget som riksdagen har beslutat för 2018 efter förslag i budgetpropositionen för 2018. Vidare har vissa generella justeringar av anslagen gjorts i enlighet med vad som redovisas i propositionen. Regeringen har avstått från att redovisa den framtida politiska inriktningen för utgiftsområdet.

Vid utskottssammanträdet den 6 november 2018 informerade Ekonomistyrningsverkets generaldirektör Clas Olsson om uppföljningen av Försvarsmaktens ekonomiska underlag och budget (Ändamålsenligheten i Försvarsmaktens investeringsplan, dnr 2018-00176). Som en del av beredningen av ärendet har utskottet fått information från försvarsminister Peter Hultqvist och Försvarsmaktens generaldirektör Peter Sandwall vid sammanträdet den 6 december 2018. Utskottet inhämtade bl.a. information om hur vissa av förslagen till anslagsfördelning som utskottet hade under beredning skilde sig i förhållande till Försvarsmaktens budgetunderlag för 2019 och vilka verksamhetsmässiga konsekvenser de bedömdes få samt hur det påverkar beställningsbemyndigandena för vissa anslag.

Vid försvarsutskottets sammanträde den 11 december lämnade ledamöterna från Moderaterna och Kristdemokraterna viss kompletterande information till förslagen i sina motioner tillsammans med ett gemensamt förslag till anslagsfördelning för utgiftsområde 6. Riksdagen beslutade den 12 december att bifalla Moderaternas och Kristdemokraternas reservation med förslag till utgiftsramar och bestämde utgiftsramen för 2019 för utgiftsområde 6 till 60 066 704 000 kronor (prop. 2018/19:1, bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62).

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Riksdagen har avslagit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2019 för utgiftsområde 6 till 60 066 704 000 kronor (prop. 2018/19:1, bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62). I detta betänkande föreslår försvarsutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat. I propositionen lämnar regeringen en sådan redovisning. Mot bakgrund av de principer som tillämpats vid utformningen av propositionen med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering har regeringen dock avstått från att redovisa sina slutsatser om de presenterade resultaten.

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 6 i budgetpropositionen. Genomgången har syftat till att vara ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att målen för utgiftsområdet och regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller anslag inom utgiftsområdet. Tillsammans med anslagen behandlar utskottet vissa av resultaten för statens verksamhet när det gäller försvaret och samhällets krisberedskap. Därefter behandlas regeringens skrivelse om anskaffning av

medelräckviddigt luftvärn tillsammans med tre följdmotioner. Slutligen behandlas ett antal motionsförslag som väckts under allmänna motionstiden 2018/19. Förslagen i dessa motioner gäller bl.a. den framtida inriktningen för utgiftsområdet och Försvarsmaktens roll vid civila kriser.

Utskottets överväganden

Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om direktiv till Försvarsmakten.

Jämför reservation 1 (SD).

Bakgrund

I betänkande 2014/15:FöU11 behandlade utskottet regeringens proposition Sveriges försvar 2016–2020. Med bifall till propositionen godkände riksdagen regeringens förslag till mål för det militära respektive det civila försvaret och ett förslag om den huvudsakliga inriktningen för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016. Dessutom godkände riksdagen att de krav på operativ förmåga som riksdagen tidigare hade beslutat skulle upphöra att gälla (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251). Riksdagen fattade inte beslut om några nya krav på operativ förmåga för perioden 2016–2020. Riksdagen beslutade att målet för det militära försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet genom att

- hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen
- förebygga och hantera konflikter och krig
- skydda Sveriges handlingsfrihet vid politisk, militär eller annan påtryckning och om det krävs försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp
- skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

Samtidigt beslutade riksdagen att målet för det civila försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Den 12 maj 1999 beslutade regeringen att den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen ska svara för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Inom ramen för Försvarsberedningens arbete lämnades förslag om mål för vår säkerhet och för totalförsvaret i december 2017

(Ds 2017:66). I departementsskrivelsen redovisas även förslag till uppgifter för det militära och det civila försvaret. Delmål redovisas däremot inte inom områdena. Försvarsberedningen framhåller dock att de bör innehålla såväl kvalitativa som kvantitativa dimensioner. Försvarsberedningens rapport ska redovisas senast den 14 maj 2019, och beredningens förslag för totalförsvarets fortsatta inriktning för 2021–2025 (Fö2017/00020/MFI) är ett viktigt ingångsvärde för de mål riksdagen kan komma att besluta om för perioden fr.o.m. 2021.

Tidigare behandling

I budgetbetänkandet för 2017 anförde utskottet att man delade regeringens syn på att såväl regeringens som riksdagens behov av att följa upp måluppfyllelsen av olika verksamheter är en viktig utgångspunkt för resultatstyrningen och att detta ska bidra till förverkligandet av de politiska målen. Utskottet ansåg vidare att man förväntar sig att regeringen tydligt redogör för hur man utvecklar resultatredovisningen i såväl kvalitativa som kvantitativa termer. Utskottet menade att det är viktigt att resultatredovisningen i budgetpropositionen gör det möjligt för utskottet att bedöma hur utvecklingen ser ut på olika områden i förhållande till målen. När det gäller utvecklingen av de krigsförband som riksdagen beslutat om lade utskottet mycket stor vikt vid att de blir personellt och materiellt uppfyllda och att den operativa förmågan höjs. Utskottet konstaterade att den förbättrade redovisningen inom materielområdet och inte minst de förbättrade investeringsplanerna för försvarsmateriel stärker riksdagens möjligheter att bedöma utvecklingen i förhållande till de politiska målen under perioden. Utskottet framhöll samtidigt vikten av att resultatredovisningen till riksdagen förbättras inom ramen för givna begränsningar. Utskottet välkomnade det utvecklingsarbete som regeringen gjort när det gäller resultatredovisningarna i förhållande till kraven på verksamheten och de beslutade målen, men konstaterade samtidigt att regeringen behövde tydliggöra hur man avsåg att gå vidare med den utveckling av resultatredovisningen som utskottet tidigare efterfrågat. I budgetpropositionen för 2018 redovisade regeringen sin bedömning av resultatredovisningen och beskrev då att omvärldsutvecklingen påverkar måluppfyllnaden (prop. 2017/18:1).

Utskottet har även därefter framhållit (ytr. 2017/18:FöU11y) att en central del av den operativa förmågan är krigsförbandens materiel. För att riksdagen ska ha möjlighet att följa upp leveransläget måste den redovisning som ligger till grund för utskottets uppföljning vara tydlig och transparent. Enligt utskottet finns det i dag en brist på tydlighet i de underlag som utskottet ska förhålla sig till. Utskottet framhöll bl.a. att det är av yttersta vikt att tydligheten och insynen i processen för materiel- och logistikförsörjningen förbättras. Utskottet utgick även från att Försvarsberedningen skulle behandla frågan i sitt fortsatta arbete.

Vid tidigare uppföljning av försvarsbeslut (bet. 2003/04:FöU5, rskr. 2003/04:170) har utskottet tagit initiativ till uppföljning och utvärdering av riksdagens beslut om bl.a. Försvarsmaktens förbandsutveckling. Mot bakgrund av slutsatserna av det arbetet tillkännagav riksdagen vilket beslutsunderlag regeringen bör redovisa för riksdagen om förbandsutveckling m.m. Erfarenheterna då pekade bl.a. på vikten av att besluten formuleras på ett sådant sätt att riksdagen kontinuerligt kan följa upp dem. Utskottet framhöll då att regeringen måste lämna förslag till konkreta uppföljningsbara mål och tydligare ange vilka ändamål anslagen är tänkta att finansiera för att styrningen och uppföljningen från riksdagens sida ska kunna bli mer effektiva (bet. 2003/04:FöU6).

Vid utgången av den senast avslutade inriktningsperioden granskade Riksrevisionen regeringens och Försvarsmaktens genomförande av vissa av riksdagens beslut om försvaret för perioden 2010–2014 (RiR 2014:4, RiR 2014:7 och RiR 2014:8). Riksrevisionen menade att generellt hållna målsättningar påverkar förutsättningarna för bl.a. uppföljning. Riksrevisionen tog inte ställning till målen och kraven i sig men menade att förutsättningarna för styrning och för riksdagens insyn skulle kunna stärkas om mål och krav förtydligades. Riksrevisionen rekommenderade därför att målen för det militära försvaret och kraven på operativ förmåga förtydligades genom exempelvis delkrav för att skapa tydligare förutsättningar för styrning och uppföljning. Ett förslag var att stärka den centrala och övergripande uppföljningen av försvarsbesluten genom att i kommande inriktningsproposition föreslå och peka ut ansvar för regelbunden och samlad uppföljning av riksdagens inriktningsbeslut och för den fortsatta utvecklingen av Försvarsmakten. Därefter har Riksrevisionen i mer generella iakttagelser (bet. 2016/17:FiU9) även framhållit att delat ansvar medför risker för att ansvarsfördelningen blir oklar, vilket i sin tur har negativa konsekvenser för redovisning, styrning och uppföljning. Riksrevisionen såg problemen som särskilt påtagliga när ansvaret delas upp mellan en myndighet och regeringen eller Regeringskansliet eftersom varken regeringen eller Regeringskansliet omfattas av myndighetsförordningen eller förordningen om intern styrning och kontroll.

När regeringens skrivelse 2013/14:255 Riksrevisionens rapporter under 2014 om regeringens och Försvarsmaktens genomförande av riksdagens beslut om försvaret behandlades konstaterade utskottet att granskningen bl.a. visat att målen som låg till grund för reformeringen genomgående varit breda och öppna för tolkning. Vidare framgick att regeringen och Försvarsmakten lagt stor vikt vid att hänvisa till olika omvärldslägen när de bedömer Försvarsmaktens förmåga. Här uppstår en oklarhet eftersom riksdagen i gällande inriktningsbeslut i ställda operativa krav inte hänvisar till omvärldsbedömningar på detta sätt. Riksrevisionen konstaterade därför att det blir oklart hur förmågebedömningen förhåller sig till riksdagens beslut. När utskottet behandlade skrivelsen anfördes i likhet med regeringen att de förslag som lämnades av utredningen Investeringsplanering för försvarsmateriel

(SOU 2014:15) utgjorde en viktig del i det fortsatta förbättringsarbetet. Samtidigt förväntade sig utskottet att arbetet skulle intensifieras ytterligare och att förbättringsarbetet inte endast skulle begränsas till materielförsörjningen. Utskottet underströk att förbättringar med anledning av inriktningspropositionen 2015 skulle lägga en grund för utskottets möjligheter att följa kopplingen mellan mål, genomförda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för flera år framöver (bet. 2014/15:FöU3). I skrivelsen redovisade regeringen bedömningen att den i samband med den försvarspolitiska inriktningspropositionen hade möjlighet att överväga om målsättningar och krav för det militära förvaret skulle kunna förtydligas. Regeringen framhöll dessutom att Försvarsmakten dels ska föreslå hur krav för krigsförbandens krigsduglighet bör utformas, dels ska föreslå en metod för att mäta och följa upp förbandens utveckling i förhållande till kraven.

Som ett led i utskottets arbete med att följa upp riksdagens beslut för den senaste försvarspolitiska inriktningsperioden fick en utredare i uppdrag att analysera om Försvarsmaktens insatsorganisation hade utvecklats i enlighet med riksdagens beslut 2009 när det gäller bemanningsläget som helhet. Utredaren skulle redovisa i vilken utsträckning den insatsorganisation som riksdagen hade beslutat hade bemannats. I sin rapport (2014/15:RFR4) konstaterade utredaren bl.a. att insatsorganisationer vid utgången av 2014 omfattade ca 50 000 befattningar, varav ca 6 000 ännu inte var bemannade.

Tillkännagivanden som regeringen återredovisar

Regeringen har i budgetpropositionen för 2019 valt att åiterrapportera till riksdagen hur regeringen har tagit hand om ett antal av riksdagens tillkännagivanden. Två av frågorna som tillkännagivandena avser bedömer regeringen vara slutbehandlade, och det gäller dels anskaffning av ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem, dels riksdagens två tillkännagivanden för regeringen att ansvaret för att vidmakthålla materiel och tillhörande upphandling omedelbart bör överföras till Försvarsmakten (bet. 2017/18:FöU1 punkt 5, rskr. 2017/18:101 och bet. 2017/18:FöU6 punkt 13, rskr. 2017/18:265). Med hänvisning till de åtgärderna och bedömningarna i budgetproposition anser regeringen att tillkännagivandena i fråga om vidmakthållande är slutbehandlade. När det gäller medelräckviddigt luftvärn begärde regeringen riksdagens bemyndigande att anskaffa ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem i budgetpropositionen för 2018. Riksdagen tillstyrkte regeringens förslag, men tillkännagav samtidigt att regeringen bör förankra anskaffningen i riksdagen (bet. 2017/18:FöU1 punkt 7, rskr. 2017/18:101). I enlighet med riksdagens tillkännagivande beslutade regeringen den 16 augusti 2018 att lämna en skrivelse till riksdagen (skr. 2017/18:290 Anskaffning av medelräckviddigt luftvärn).

Ytterligare två frågor, som regeringen inte bedömer vara slutbehandlade, redovisas i budgetpropositionen. Dels gäller det att riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör klargöra för Försvarsmakten att försvarsmusikens

uppgift, utöver att medverka i statsceremonier, är att medverka nationellt och internationellt i förbandsspelningar och konserter för det civila samhället (bet. 2016/17:FöU6 punkt 16, rskr. 2016/17:176). Riksdagen har meddelat att den inte delar regeringens bedömning att tillkännagivandet kan anses slutbehandlat och gjorde därför ett nytt tillkännagivande till regeringen (bet. 2017/18:FöU1 punkt 3, rskr. 2017/18:101). Dels gäller det civil-militär samverkan och stödet till samhället där regeringen i budgetpropositionen beskriver beredningsläget. Riksdagen har tillkännagett för regeringen att det bör genomföras en översyn av länsstyrelsernas och de regionala stabernas funktioner och verksamhet, att de rättsliga förutsättningarna för Försvarsmaktens stöd till samhället bör ses över, att en samlad översyn av civila och militära krigsplaceringar bör göras samt att de regionala staberna bör omorganiseras och ges ett utökat mandat för att stärka den civil-militära samverkan (bet. 2016/17:FöU6 punkt 6, rskr. 2016/17:176).

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1) angav regeringen att den delar riksdagens bedömning, och vilka åtgärder som pågår inom de områden som ingår i tillkännagivandet redovisades. Nedan följer regeringens sammanfattning av pågående arbete.

När det gäller en översyn av länsstyrelsernas och de regionala stabernas funktioner och verksamhet har regeringen i regleringsbrevet för 2018 gett i uppdrag till Försvarsmakten och länsstyrelserna att redovisa hur de regionala stabernas samarbete med länsstyrelserna utvecklas när det gäller totalförsvarsplaneringen. Uppdraget redovisades den 1 oktober 2018.

I fråga om omorganisering av de regionala staberna konstaterar regeringen att det pågår flera processer som berör området. Indelningskommittén lämnade i början av 2018 sitt betänkande Myndighetsgemensam indelning – samverkan på regional nivå (SOU 2018:10) till regeringen. I betänkandet identifierades tre verksamhetsområden där behovet av samordnad regional indelning är särskilt stort, däribland krisberedskap och totalförsvar. Kommitténs förslag innebär att ett antal myndigheter, däribland Försvarsmakten, delas in i sex geografiska områden. För närvarande bereds kommitténs förslag inom Regeringskansliet.

Försvarsmakten har tagit fram ett förslag till en ny lednings- och organisationsstruktur för myndigheten. I det arbetet ingår att se över de regionala stabernas organisation, ansvar och roll.

Vidare beslutade regeringen den 16 augusti 2018 om kommittédirektiv för utredningen Ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar (dir. 2018:79). Utredningen ska bl.a. analysera och lämna förslag på en ändamålsenlig geografisk indelning för civil ledning och samordning på regional nivå och på hur dessa områden ska ledas.

Motionen

I motion 2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkar motionärerna att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om direktiv till

Försvarsmakten (yrkande 3). Motionärerna framhåller att militära förmågor inte bör sparas bort. Målen för svensk försvarsförmåga bör därför vara bestämda och försvarsanslaget anpassas efter dessa. Enligt motionärerna bör regeringen och riksdagen ansvara för anslagstilldelning, för större investeringar, för att sätta upp mål för totalförsvaret, för beredskapshöjningar samt för order om att inleda skarpa situationer. Försvarsmakten bör enligt motionärerna ansvara för att skapa en god krigföringsförmåga, för militär strategi och taktik samt för att genomföra operationer. I motionen redogörs för vilka direktiv till det militära försvaret som följer av de mål som motionärerna föreslagit.

Utskottets ställningstagande

Mål och resultatredovisning

Utskottet vill återigen betona att såväl regeringens som riksdagens behov av att följa upp måluppfyllelsen av olika verksamheter är en viktig utgångspunkt för resultatstyrningen och att det ska bidra till att förverkliga de politiska målen. Utskottet vill därför betona vikten av att resultatredovisningen i budgetpropositionen gör det möjligt att bedöma hur utvecklingen ser ut på olika områden i förhållande till dessa mål.

När det gäller både målen inom utgiftsområdet och inriktningen för krigsförbanden i Försvarsmaktsorganisation 2016 konstaterar utskottet att dessa gäller tills vidare och eventuellt ersätts med andra mål som riksdagen kan besluta om för nästa försvarspolitiska inriktningsperiod. Enligt budgetlagen ska regeringen redovisa resultat i förhållande till de mål riksdagen har beslutat. På samma sätt som inför inriktningspropositionen 2015 kan utskottet konstatera att grunden för riksdagens möjligheter att följa kopplingen mellan mål, genomförda insatser och uppnådda resultat påverkas för flera år framöver när regeringen överväger om de kommande förslagen till mål inom utgiftsområdet kan förtydligas. Utskottet kan konstatera att såväl riksdagen som regeringen har behov av att följa upp måluppfyllelsen inom utgiftsområdet och utgår därför, precis som i utskottets yttrande över Årsredovisning för staten 2017, att Försvarsberedningen behandlar dessa frågor i sitt fortsatta arbete.

Vilka uppgifter Försvarsmakten ska lösa med utgångspunkt i de mål som riksdagen har beslutat om regleras normalt både i myndighetens instruktion och i de årliga regleringsbrev. Utskottet ser därmed inga skäl att bifalla motionen om direktiv till Försvarsmakten.

Regeringens redovisning av tillkännagivanden

Regeringen har i budgetpropositionen för 2019 valt att åiterrapportera till riksdagen hur regeringen har tagit hand om ett antal av riksdagens tillkännagivanden. Två av frågorna som tillkännagivandena avser bedömer

regeringen vara slutbehandlade. Det gäller dels förankring av anskaffning av ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem (bet. 2017/18:FöU1 punkt 7, rskr. 2017/18:101), dels riksdagens två tillkännagivanden för regeringen att ansvaret för att vidmakthålla materiel och tillhörande upphandling omedelbart bör överföras till Försvarsmakten (bet. 2017/18:FöU1 punkt 5, rskr. 2017/18:101 och bet. 2017/18:FöU6 punkt 13, rskr. 2017/18:265). Utskottet har inte några invändningar mot regeringens bedömning.

Anslag inom utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt utskottets förslag i bilaga 4 och med de anslagsvillkor som utskottet anger. Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkt 5 och bifaller delvis punkt 10 samt bifaller delvis ett femtontal motionsyrkanden (M, KD) i denna del. Övriga motionsförslag i denna del avstyrks.

Jämför särskilt yttrande 1 (S, V, MP), 2 (SD), 3 (C) och 4 (L).

Bakgrund och tidigare behandling

Bestämmelser om beställningsbemyndiganden finns i 6 kap. 1 och 2 §§ budgetlagen (2011:203). Genom att lämna ett s.k. beställningsbemyndigande åtar sig riksdagen att anvisa medel för de betalningar som måste göras när åtagandena infrias i framtiden. Budgetlagens bestämmelser om beställningsbemyndiganden syftar till att säkerställa att regeringen och dess myndigheter uppfyller regeringsformens krav på riksdagens medgivande innan regeringen ger staten ansvar för ekonomiska åtaganden som kräver framtida anslag. För 2018 bemyndigade riksdagen regeringen att fatta beslut inom utgiftsområde 6 som inklusive tidigare åtaganden medförde ett behov av framtida anslag om 96,47 miljarder kronor (bet. 2017/18:FöU1, rskr. 2017/18:101).

I budgetpropositionen för 2017 redovisade regeringen att investeringsplanerna baseras på ett nytt regelverk för investeringsplanering. Syftet var att ge riksdagen en samlad bild av de planerade totala investeringarna i staten för de kommande fyra budgetåren. I sammanställningen tas samhällsinvesteringar som bl.a. investeringar i vägar och järnvägar, försvarsmateriel och krisberedskap upp. Regeringen lämnade ett förslag till investeringsplan för 2017–2028 för att förbättra den långsiktiga strategiska styrningen av Försvarsmaktens materielförsörjning. Regeringens bedömning av investeringsplanens omfattning och inriktning för perioden 2017–2028 hade sin utgångspunkt i en bedömning av Försvarsmaktens materielbehov. Regeringen ansåg att förslaget borde ses i ett helhetsperspektiv

kopplat till målen för det militära försvaret, krigsförbandens krigsduglighet och försvarsmaktsorganisationens utveckling.

När det gäller Kustbevakningen framhöll utskottet i sitt budgetbetänkande för 2015 (bet. 2014/15:F6U1) att det var av stor vikt att Kustbevakningen skulle kunna fortsätta att utföra sina uppgifter och behålla kompetensen vid myndigheten varför de medel som regeringen då tillförde anslaget var särskilt centrala. Utskottet hade för avsikt att fortsätta att följa regeringens arbete med att skapa en långsiktig ändamålsenlig och resurseffektiv verksamhet vid myndigheten. Utskottet ansåg att regeringen borde vidta nödvändiga åtgärder för att ekonomi och verksamhet ska komma i balans vid Kustbevakningen. Myndigheten hade då aviserat att de beräknade anslagen fr.o.m. 2015 inte var tillräckliga för att finansiera myndighetens verksamhet i oförändrad omfattning.

I fråga om förslaget om att etablera den europeiska försvarsfonden har regeringen redovisat arbetet och den föreslagna budgeten i en faktapromemoria (2017/18:FPM153), och riksdagen beslutade vid Sveriges EU-inträde om principer om neutralitet för statens budget (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95:FiU5, rskr. 1994/95:67). Neutraliteten innebär att när ett beslut på EU-nivå leder till en ökning av den svenska EU-avgiften ska ökningen finansieras genom en utgiftsminskning inom det utgiftsområde till vilket EU-åtgärden kan hänföras.

Vid utskottssammanträdet den 6 november 2018 informerade Ekonomistyrningsverket (ESV) utskottet om slutsatserna i sin rapport Ändamålsenligheten i Försvarsmaktens investeringsplan (dnr 2018-00176). I rapporten konstaterar ESV att Försvarsmaktens investeringsplan inte följer det regelverk som styr statliga investeringar eller utgångspunkterna för materieförsörjningens planerings-, besluts- och uppföljningsprocess. I Försvarsmaktens investeringsplan redovisar myndigheten inte det förväntade utfallet. Summan av utgifter i objektraderna överstiger summan för finansiering varje budgetår t.o.m. 2025. Utfallet för en väsentlig del av investeringsplanens materielobjekt och vidmakthållande kommer därmed antingen att inträffa senare år än det som redovisas i investeringsplanen eller att utgå helt. För budgetåret 2019 bedömer ESV att den ofinansierade verksamheten i investeringsplanen summerar till drygt 3,24 miljarder kronor. ESV konstaterar att hanteringen innebär att informationen i investeringsplanen inte ger en översikt över materielobjektens förväntade utfall över tid eller hur Försvarsmakten avser att prioritera materieförsörjningen inom beräknat anslag. Hanteringen innebär därför att Försvarsmakten inte har lämnat ett förslag till en prioritering av de ekonomiska ramarna med utgångspunkt i hur de kan bidra till störst operativ förmåga. ESV konstaterar vidare att av det redovisade utfallet för materielobjekten och åtgärderna för perioden 2019–2025 kommer ca 29 miljarder kronor att utgå eller senareläggas efter 2025. De objekt som utgår ur planen kommer inte att bidra till den operativa förmågan före 2025. ESV anser att bristerna i form av överskattade materielleveranser och överskattat genomförande av vidmakthållandeåtgärder omöjliggör väl

underbyggda beslut för att utveckla den operativa förmågan effektivt. ESV konstaterar vidare att Försvarsmakten har äskat om utökade resurser fr.o.m. 2019 men att det huvudsakligen avser annan verksamhet än de ofinansierade materielobjekten och åtgärderna i investeringsplanen. Äskandet uppgår till 64,6 miljarder kronor under 2019–2025, varav 5,5 miljarder kronor ska täcka en del av den ofinansierade delen av investeringsplanen. Utifrån det som går att utläsa av Försvarsmaktens budgetunderlag uppfattar ESV att det samlade behovet av anslagstillskott för den nuvarande och nästa försvarsinriktningsperiod är 88,2 miljarder kronor.

Även i Utredningen om Försvarsmaktens långsiktiga förutsättningar (SOU 2018:7) framhöll utredaren att en kraftig överplanering skapar en stor osäkerhet om vad som faktiskt kan realiseras och att det kan ses som en oförmåga att göra nödvändiga prioriteringar. Utredaren konstaterade även att överplaneringen dessutom pekar på skillnaderna mellan kravet på bibehållen förmågebredd samt på obalansen mellan politiska beslut och realiserbarhet och tilldelade medel. Utredaren underströk även att de väsentliga säkerhetsintressena i form av stridsflyg och ubåtar tillsammans står för en betydande del (cirka en tredjedel) av Försvarsmaktens budget för vidmakthållande och anskaffning, och utredaren konstaterade att det finns en ambition att bibehålla kompetensen för en lång tid framöver men att medel för detta inte finns med i nuvarande investeringsplaner. Att de väsentliga säkerhetsintressena skulle utgöra en så stor andel av materielanslagen över tid påverkar enligt utredarens bedömning Försvarsmaktens förmåga negativt då andra viktiga system inte kan anskaffas eller omsättas. Utredningen noterade dessutom att relativt små procentuella fördyringar för större materielssystem får stora effekter på den övriga verksamheten inom Försvarsmakten.

I Försvarsmaktens budgetunderlag från den 28 februari 2018 (FM2017-11490:26) beskriver myndigheten att man väljer att reducera men inte avveckla krigsförband och förmågor före 2020. Därigenom skulle ett beslut om ytterligare ekonomiska tillskott kunna medge att operativ förmåga och tillgänglighet bibehålls. Dessutom ger metoden Försvarsmakten möjlighet att på sikt växa både organisatoriskt och förmågemässigt. Bakgrunden är att Försvarsmakten i sitt budgetunderlag bedömer att en försvarsförmåga som långsiktigt skulle dimensioneras med utgångspunkt i de ekonomiska nivåer som aviserades i februari skulle behöva omstruktureras och ambitionssänkas när det gäller både organisation och förmågor.

Propositionen

Resultat för försvaret

Regeringen framhåller att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

Den operativa förmågan ökade något sammantaget 2017 i jämförelse med 2016 enligt regeringens bedömning. Samtidigt konstaterar regeringen att det forfarande finns brister i Försvarsmaktens förmåga att hantera händelseutvecklingen som kan uppstå vid ett försämrat omvärldsläge och då ytterst ett väpnat angrepp. Försvarsmakten hade 2017 liksom under 2016 förmåga att genomföra nationella operationer. Försvarsmakten har haft förmåga att upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet samt att värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen. Försvarsmakten ökade förmågan att ta emot militärt stöd 2017 jämfört med 2016. Förmågan har bl.a. övats under försvarsmaktsövningen Aurora. Försvarsmakten har lämnat ett omfattande stöd till det övriga samhället samt till civila myndigheter (totalt 96 tillfällen, vilket är en ökning med 33 procent i förhållande till 2016). Försvarsmakten har, med stöd av Försvarets radioanstalt, fortsatt arbetet med att utveckla och stärka cyberförsvarsförmågan, inklusive förmågan att genomföra aktiva operationer i cybermiljön. Regeringen bedömer vidare att Försvarsmakten har haft förmåga att genomföra internationella insatser enligt fattade beslut samt haft förmåga att bedriva omvärldsbevakning för att upptäcka och identifiera hot i internationella insatsområden. När det gäller försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten redovisar regeringen att de fortsatte att fördjupas under 2017.

I budgetpropositionen redovisar regeringen att krigsorganisationen under 2017 delvis utvecklades i enlighet med riksdagens och regeringens beslut. Det finns delar som inte har utvecklats i enlighet med beslutad inriktning. Det är främst de förband som har lägst krigsduglighet, som också har haft en lägre tillväxt enligt regeringen. När det gäller förmågan att kunna agera samtidigt med två krigsdugliga brigader har denna utvecklats, men flera brister kvarstår fortfarande.

Med krigsduglighet avses hur väl ett förband i sin helhet kan utföra sina uppgifter efter mobilisering. Värderingen av förbandens förmåga beror främst på tillgången till materiel och till övad personal. När det gäller materiel framhåller regeringen att materieluppfyllnadsgraden utgör en samlad bedömning av i vilken utsträckning krigsorganisationen överlag förfogar över den materiel som krävs för att lösa sina uppgifter. Materieluppfyllnadsgraden varierar mellan krigsförbanden. Under 2017 medförde brister i tillgången till materiel att det, i likhet med föregående år, fanns begränsningar i flera krigsförbands förmåga att lösa sina uppgifter. Liksom under 2016 medförde brister i krigsplaceringen av materiel att värderingen var förenad med osäkerhet. Den sammantagna värderingen gav ett likvärdigt utfall jämfört med föregående år. I resultatredovisningen beskrivs hur armé-, marin- och flygstriidskrafter men även försvarsmaktsgemensamma stridskrafter som logistikförband, depåförband och lednings- och underrättelseförband utvecklades under 2017.

I fråga om personal redovisar regeringen att krigsplaceringsläget av personal i huvudsak var gott under 2017. Det generella krigsplaceringsläget var ca 90 procent, vilket regeringen beskriver som det måltal som är möjligt

att uppnå. Vidare har personal krigsplacerats i mobiliseringsreserver knutna till krigsförbanden. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) publicerade i mars 2018 en vägledning till myndigheter som har en viktig roll i totalförsvaret för deras arbete med krigsorganisation och krigsplacering. Den ska ge konkret stöd i arbetet med att planera och analysera hur myndigheternas verksamheter ska organiseras under höjd beredskap. Vägledningen är en del av Försvarsmaktens och MSB:s uppdrag att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret under den försvarspolitiska inriktningsperioden. Totalt omfattas ett femtiotal myndigheter av uppdraget.

När det gäller internationella insatser var 1 730 individer, varav 228 kvinnor och 1 502 män insatta i internationella insatser och övrig internationell tjänstgöring under 2017. Det är en ökning jämfört med föregående år, då 1 384 individer var insatta i internationella insatser. År 2015 uppgick antalet till 1 509 personer.

När det gäller personalförsörjningen framhåller regeringen vidare att all militär grundutbildning (MGU) som påbörjas fr.o.m. den 1 januari 2018 sker med värnplikt enligt lagen om totalförsvarsplikt. Utbildningens innehåll överensstämmer i allt väsentligt med utbildningsinnehållet i MGU, och under 2017 ansökte 22 563 individer till MGU (ca 19 procent kvinnor och 81 procent män). Regeringen redovisar vidare att 1 727 individer har slutfört MGU under 2018 (13 procent kvinnor och 87 procent män) och att endast 13 procent av de inryckande är kvinnor. När det gäller personalförsörjningen i övrigt beskriver regeringen bl.a. att Försvarsmakten nått målet för rekryteringen till den grundläggande officersutbildningen genom att 148 elever antagits. Sammantaget har planer för officersrekrytering följts, men utflödet översteg inflödet under 2017. Vidare redovisar regeringen att personalkostnaderna ökade med 464 miljoner kronor jämfört med 2016. Utöver lönehöjningar förklaras de ökade kostnaderna med kostnader för övningsdygnstillägg och ledighetsskulder relaterade till försvarsmaktsövningen Aurora. Övriga personalkostnader har ökat med 52 miljoner kronor sedan 2016, vilket främst följer av utbildningskostnaderna vid Försvarshögskolan enligt nytt avtal.

I fråga om styrning av Försvarsmakten redovisar regeringen att Statskontoret fått i uppdrag att analysera och bedöma om de ekonomiska underlag som Försvarsmakten lämnar är ändamålsenliga som underlag för budgetprocessen och att viss rapportering från ESV också ska beaktas inför myndighetens redovisning den 14 december 2018 (Fö2018/00223/MFI).

I budgetens resultatredovisning för materiel- och logistikförsörjning anges att återinvesteringskvoten försämrats jämfört med 2016 och att värdet för åter- och nyanskaffning av beredskapsinventarier var lägre än avskrivningarna under 2017. Vidare redovisas att Försvarets materielverks omkostnader uppgår till 17 procent av de fakturerade intäkterna och att utfallet för 2017 för de investeringar som belastar anslaget 1:3 var ca 230 miljoner kronor lägre än planerat i förhållande till riksdagens riktlinjebeslut för investeringar i enlighet med investeringsplanen. För armé-, logistik- och marinmateriel var utfallet 44, 23 respektive 79 procent lägre än planerat belopp. Inom marinen har

produktionsstörningar lett till att leveranser och projektstarter försenats. Regeringen redovisar att utfallet var högre i förhållande till planen vad avser flyg- och ledningsmateriel, med 17 respektive 52 procent. Det högre utfallet beror bl.a. på mer omfattande delleveranser för JAS 39 E än planerat. På motsvarande sätt var utfallet för 2017 ca 440 miljoner kronor högre när det gäller samhällsinvesteringar som belastar anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap. Högre utfall noterades för armé- och flygmateriel på det anslaget med 41 respektive 8 procent. Det högre utfallet för armématerielen beror enligt regeringen till största delen på ökad återanskaffning av finkaliberammunition. Regeringen redovisar status för 28 pågående materielprojekt i större detalj i budgetpropositionen, och för cirka en tredjedel av dem anges att inga medel upparbetats i projektet. Regeringen redovisar vidare att materieförsörjningen är behäftad med betydande osäkerheter och att planerade investeringar successivt förskjutits med en lägre materieluppfyllnadsgrad än planerat i krigsorganisationen som följd.

I budgetpropositionen anges att det industri- och marknadsrelaterade arbetet har bedrivits med hög ambitionsnivå inom EU och att Europeiska kommissionen presenterade en försvarsfond i juni 2017 tillsammans med ett förordningsförslag om ett europeiskt försvarsindustriellt program (EDIDP). Kommissionen har även presenterat ett förordningsförslag för en fortsatt försvarsfond under nästa sjuåriga EU-budgetperiod, EDF 2021–2027, som innehåller både forsknings- och industriutvecklingsaktiviteter. Regeringen redovisar att Sverige har deltagit i de initiala diskussionerna om EDF med inriktningen att värna nationell kompetens och medlemsstaternas rätt att vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa en effektiv och säker materieförsörjning samt verka för att ge svenska aktörer så goda förutsättningar som möjligt att delta.

Regeringen redovisar att ytterligare resurser tillfördes forsknings- och utvecklingsverksamheten i budgetpropositionen för 2018, i enlighet med försvarsöverenskommelsen 2017. Vidare framhålls att Försvarsmakten och Totalförsvarets forskningsinstitut fått i uppdrag att utöka redovisningen av forsknings- och utvecklingsverksamheten. Syftet är att förbättra möjligheterna till strategiska överväganden och att vidareutveckla såväl effektivitet som kvalitet i verksamheten.

1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 33 666 845 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera utbildnings- och övningsverksamhet för utvecklingen av försvarsmaktsorganisationen, planering, insatser samt försvarsunderrättelseverksamhet. Anslaget får vidare användas till att finansiera åtgärder med avsikt att bibehålla materielens eller anläggningens tekniska förmåga eller prestanda samt åtgärder för att upprätthålla minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer samt för stöd till

veteran- och anhörigorganisationer. Även fasta kostnader för multinationella samarbeten får finansieras från detta anslag. Anslaget får vidare användas för det säkerhetsfrämjande samarbetet med andra länder samt till exportfrämjande åtgärder inom försvarssektorn.

1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt

Regeringen föreslår ett anslag på 1 162 564 000 kronor.

Anslaget får användas för särutgifter för den verksamhet med förband utomlands som Försvarsmakten genomför efter beslut av riksdagen och regeringen. Vidare får anslaget användas för Sveriges del av de gemensamma kostnader som kan komma att uppstå i samband med EU-ledda insatser internationellt, som finansieras via den s.k. Athenamekanismen. Vidare får anslaget användas för särutgifter för Försvarsmaktens bidrag till insatser internationellt som inte innebär sändande av en väpnad styrka till andra länder, förutom militärobservatörer, samt sekondering av personal till internationella stabsbefattningar kopplade till pågående insatser.

1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Regeringen föreslår ett anslag på 12 411 311 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera utveckling, anskaffning, återanskaffning och avveckling av anslagsfinansierad materiel och anläggningar. Anslaget finansierar även åtgärder för anslagsfinansierad materiel och anläggningar, där avsikten är att förändra teknisk förmåga eller prestanda inklusive förlängning av livstiden. Vidare får anslaget användas för finansiering av förstagångsanskaffning av beredskapsvaror samt anskaffning med syfte att öka minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget finansierar omställnings- och avvecklingskostnader som kan komma att uppstå inom ramen för pågående omstrukturering av logistik- och materielförsörjningen samt forskning och utveckling.

1:4 Forskning och teknikutveckling

Regeringen föreslår ett anslag på 641 905 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera forskning och teknikutveckling. Anslaget får vidare finansiera det nationella flygtekniska forskningsprogrammet (NFFP), verksamhet vid luftstridssimuleringscentrum (FLSC) samt övrig flygteknisk forskning. Anslaget får också finansiera forsknings- och utvecklingsverksamhet som genomförs inom ramen för det svenska deltagandet i den europeiska försvarsbyrån (EDA).

1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Regeringen föreslår ett anslag på 10 995 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten bedriver med att kontrollera försvarsunderrättelseverksamheten hos de myndigheter som bedriver sådan verksamhet, samt för att verkställa beslut om tillgång till signalbärare.

1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Regeringen föreslår ett anslag på 170 272 000 kronor.

Anslaget får användas för Totalförsvarets rekryteringsmyndighets förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för ersättningar för kost, resor och logi till totalförsvarspliktiga.

1:7 Officersutbildning m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 220 794 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera det treåriga officersprogrammet och annan grundläggande officersutbildning vid Försvarshögskolan. Vidare får anslaget finansiera forskning och utveckling m.m. inom vissa av högskolans kompetensområden. Anslaget får även användas för att finansiera kurser inom ramen för Partnerskap för fred (PFF) samt viss forskning och analysstöd för regeringens behov.

1:8 Försvarets radioanstalt

Regeringen föreslår ett anslag på 1 118 025 000 kronor

Anslaget får användas för att finansiera signalspaning och informationssäkerhetsverksamhet m.m. som Försvarets radioanstalt bedriver och kapitalkostnaden för den teknikutveckling som behövs för dessa verksamheter. Anslaget får även användas för Försvarets radioanstalts bidrag till att ge förvarning om förändrade förhållanden i vår omvärld samt myndighetens lämnande av stöd vid fredsfrämjande internationell verksamhet.

1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Regeringen föreslår ett anslag på 180 638 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera internationell verksamhet inom försvarsmateriel- och forskningsområdet samt åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet. Anslaget får även finansiera forskning om skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära stridsmedel (CBRN) samt forskning och analysstöd för regeringens behov. Anslaget får vidare finansiera forskning med inriktning mot Polismyndighetens och Säkerhetspolisens verksamhetsområden.

1:10 Nämnder m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 6 301 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som bedrivs av vissa mindre nämnder samt bidrag till exempelvis Svenska Röda Korset och Centralförbundet Folk och Försvar.

1:11 Försvarets materielverk

Regeringen föreslår ett anslag på 1 778 873 000 kronor.

Anslaget får användas för Försvarets materielverks förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas till utgifter för Sveriges certifieringsorgan för it-säkerhet (CSEC) samt signatärskapet för Common Criteria Recognition Arrangement (CCRA).

1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen

Regeringen föreslår ett anslag på 9 416 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Försvarsunderrättelsesdomstolen bedriver med att pröva frågor om tillstånd till signalspaning enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Tabell 1 Investeringsplan för vidmakthållande av försvarsmateriel*Miljoner kronor*

	Utfall 2017	Prognos 2018	Budget 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024
Vidmakthållande och utveckling av investeringar								
anslag 1:1								
Arméstridskrafter	780	637	678	719	504	445	1 035	927
Marinstridskrafter	803	1 313	930	995	965	804	1 037	858
Flygstridskrafter	2 326	1 966	1 648	1 703	2 124	1 866	1 539	1 660
Operativ ledning	1 170	1 138	1 063	1 217	1 095	1 415	1 225	1 060
Logistik	680	831	794	456	422	399	596	515
Stödfunktioner	1 524	1 387	1 292	1 246	1 152	1 451	1 503	1 531
Summa utgifter för vidmakthållande och utveckling	7 284	7 272	6 405	6 336	6 262	6 382	6 935	6 552
Varav projektrelaterade myndighetskostnader (FMV)			662	671	683	661	661	661
Varav investeringar i anläggningstillgångar	1 297	1 231	1 305	1 075	931	982	982	982
Finansiering								
Anslag 1:1	7 284	7 272	6 405	6 336	6 262	6 382	6 935	6 552
Summa finansiering	7 284	7 272	6 405	6 336	6 262	6 382	6 935	6 552

Tabell 1 Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Prognos 2018	Budget 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024
Anskaffning och utveckling av nya investeringar								
anslag 1:3								
Arméstridskrafter	1 207	1 697	2 391	2 627	3 413	3 313	2 913	3 376
Marinstridskrafter	1 551	2 611	3 725	3 048	1 368	1 893	1 851	1 429
Flygstridskrafter	4 725	3 909	4 602	5 095	5 646	5 847	5 569	5 978
Operativ ledning	1 573	1 284	840	924	1 044	578	1 053	1 015
Logistik	71	271	102	119	162	151	590	360
Stödfunktioner	1 033	1 194	1 570	1 692	1 917	1 773	1 344	1 390
Summa utgifter	10 160	10 966	13 231	13 505	13 549	13 556	13 321	13 547
Varav projektrelaterade myndighetskostnader (FMV)			674	683	694	694	694	694
Varav investeringar i anläggningstillgångar	7 524	8 181	9 757	9 842	10 011	9 720	9 720	9 720
Finansiering								
Anslag 1:3	10 160	10 966	12 557	12 822	12 855	12 862	12 627	12 853
Anslag 1:11			674	683	694	694	694	694
Summa finansiering	10 160	10 966	13 231	13 505	13 549	13 556	13 321	13 547

Resultat samhällets krisberedskap (inklusive det civila försvaret)

I fråga om generell utveckling av samhällets krisberedskap anger regeringen i budgetpropositionen att den nationella risk- och förmågebedömningen visar på utmaningar. Flera åtgärder har vidtagits av olika aktörer utifrån tidigare identifierade brister; t.ex. har mer djupgående riskanalyser genomförts inom utpekade områden, fler utbildningar anordnats för nyckelpersonal och deltagande i övningar prioriterats. Ett fortsatt beredskapsarbete pågår inom de prioriterade områdena energiförsörjning, livsmedel, transporter, hälso- och sjukvård samt omsorg, finansiella tjänster, information och kommunikation, säkerhet och skydd.

MSB fördelade sammanlagt 1 144 miljoner kronor till dels myndigheter för projekt, dels kommuner och landsting för åtgärder utifrån lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Medel från anslaget 2:4 har även finansierat forskning och olika studier, t.ex. i fråga om informationspåverkan, kritiska flöden och försörjningsfrågor samt civilt försvar.

I fråga om brand- och olycksförebyggande arbete anger regeringen att det omkommer ca 3 000 personer i olyckor varje år i Sverige, varav drygt 100 personer i bränder. Inom ramen för den nationella strategin för stärkt brandskydd arbetar MSB tillsammans med myndigheter, kommuner och andra organisationer för att uppnå visionen i strategin – ingen i Sverige ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand, t.ex. genom informationssatsningen Aktiv mot brand, som är ett samarbete mellan 200 organisationer. MSB bedömer att förmågan att förebygga bränder och andra olyckor har utvecklats positivt men att det finns områden som behöver utvecklas. För att öka aktörernas förmåga behövs t.ex. fler aktörsgemensamma övningar och utbildningar, framför allt inom området ledning och samverkan. Många kommuner har över tid inte heller kunnat upprätthålla sin beslutade beredskap för räddningstjänst. En viktig orsak till detta är att kommunerna har svårt att rekrytera deltidsanställda brandmän.

Under 2017 tillhandahöll MSB ca 200 utbildningsplatser för grundutbildning för heltidsanställda brandmän. Behovet bedöms vara ca 250 utbildade heltidsbrandmän årligen. MSB har även tillhandahållit ca 550 utbildningsplatser för grundutbildning för deltidsanställda brandmän. Behovet bedöms vara ca 850 utbildade deltidsbrandmän.

Regeringen beslutade i februari 2017 om kommittédirektiven En effektivare kommunal räddningstjänst (dir. 2017:15). Uppdraget redovisades i juni 2018 (SOU 2018:54). Utredaren föreslår hur kommunernas brandförebyggande verksamhet och räddningstjänst kan bedrivas mer likvärdigt och effektivt. Utredaren föreslår även hur statens stöd till och tillsyn över kommunernas brandförebyggande verksamhet och räddningstjänst kan förstärkas och förtydligas.

Andelen kvinnor inom kommunernas operativa räddningstjänstverksamhet är 5 procent. Andelen kvinnor och män med utomnordisk bakgrund är ännu lägre. MSB stöder löpande räddningstjänsternas arbete för jämnare könsfördelning och ökad mångfald. Kustbevakningen har också inlett ett arbete som följer av strategin och åtgärdsplanen för en jämnare könsfördelning bland myndighetens anställda.

Regeringen anger vidare att MSB har till uppgift att på olika sätt stödja aktörer att förbereda sig för de naturolyckor som ett förändrat klimat kan föra med sig. Under 2017 fördelades drygt 72 miljoner kronor till 19 kommuner för förebyggande åtgärder mot översvämningar, ras och skred. Utöver det har även bidrag som uppgår till drygt 2 miljoner kronor lämnats till länsstyrelser för deras arbete i enlighet med översvänningsförordningen. MSB har också skapat förutsättningar för samordning genom en tvärsektoriell arbetsgrupp för naturolyckor.

Under sommaren 2018 hade Sverige en extrem vädersituation, vilket bl.a. lett till flera omfattande skogsbränder. Svensk räddningstjänst har genomfört stora och utdragna insatser för att skydda människor, egendom och miljö. MSB har bistått med förstärkningsresurser. Sverige har också fått ett betydande stöd från andra länder, bl.a. med vattenbombande flygplan och helikoptrar samt räddningstjänstpersonal med utrustning.

I fråga om säkrare hantering av farliga ämnen har MSB i uppdrag att bidra till en starkt förmåga vad gäller en säkrare hantering av sådana ämnen (benämns ofta CBRNE – kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosiva ämnen). Det sker bl.a. genom föreskriftsarbete, tillståndsprövning, tillsyn och marknadskontroll. Under 2017 genomförde myndigheten 52 tillsynsbesök och åtta reaktiva marknadskontroller samt beslutade i 4 380 ärenden utifrån regleringen i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Vidare har MSB medverkat i Strålsäkerhetsmyndighetens (SSM) regeringsuppdrag om att se över beredskapszoner för verksamheter med joniserande strålning. I slutrapporten redovisades bl.a. förslag på nya beredskapszoner kring kärnkraftverken. Ett tilläggsuppdrag har därefter lämnats till MSB för att i samråd med SSM komplettera slutrapporten med förslag till nödvändiga förordningsändringar. Uppdraget redovisades i september 2018.

I fråga om samhällets informations- och cybersäkerhet presenterade regeringen i juni 2017 en nationell strategi (skr. 2016/17:213). Regeringen har också gett myndigheterna som ingår i samarbetsgruppen för informationssäkerhet (MSB, Försvarets radioanstalt, Post- och telestyrelsen, Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen) i uppdrag att ta fram en samlad handlingsplan för myndigheternas arbete med att genomföra strategin under 2019–2022.

Regeringen har vidare infört ett system för obligatorisk it-incidentrapportering för statliga myndigheter för att förebygga, upptäcka och hantera it-incidenter. Under 2017 inkom 281 rapporter om incidenter till MSB

från 79 av 244 rapporteringsskyldiga myndigheter, vilket är i nivå med inrapporteringen under 2016.

En ny lag om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster trädde i kraft den 1 augusti 2018 för att genomföra EU-direktivet om åtgärder för en hög gemensam nivå på säkerheten i nätverks- och informationssystem i hela unionen (NIS-direktivet).

När det gäller samarbetet på området inom Norden och EU och med Nato anger regeringen att det har utvecklats. Regeringen har gett MSB i uppdrag att bl.a. kunna bistå och ge stöd till EU- och FN-organisationer vid en kris eller katastrofsituation. MSB har genomfört 128 internationella insatser med förstärkningsresurser samt 36 nationella insatser. MSB har haft en ökad ambition inom civil konflikthantering och sekunderat ungefär 30 årsarbetskrafter till insatser främst inom ramen för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). EU-kommissionen har vidare gett MSB och Sverige i uppdrag att ansvara för att lagerhålla och förmedla materiel för att säkerställa den samlade materielförsörjningen för EU:s civila krisberedningsinsatser. Sverige är också en aktiv partner inom det civila krisberedskapsarbetet inom ramen för Natopartnerskapet.

Arbetet med civilt försvar har fortsatt att intensifieras, enligt regeringen. Med utgångspunkt i ett särskilt regeringsuppdrag har MSB och Försvarsmakten fortsatt att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret. Inom ramen för uppdraget genomförs även en fördjupad analys av Försvarsmaktens behov av stöd och samhällets förmåga att lämna stöd. Det civila försvaret har övats i försvarsmaktsövningen Aurora och i samverkansövningen Samö2018. Förberedelserna för Totalförsvarsövning 2020 har påbörjats.

Den nationella kampanjen Krisberedskapsveckan genomfördes för första gången i maj 2017 för att öka privatpersoners hemberedskap. Närmare 80 procent av Sveriges kommuner deltog i någon form i kampanjen. Utifrån ett regeringsuppdrag har MSB utarbetat broschyren Om krisen eller kriget kommer och distribuerade den till alla svenska hushåll i maj 2018. MSB har också redovisat en samlad bedömning av befolkningsskyddets nuvarande förmåga samt förslag på hur befolkningsskyddet ska anpassas till nutida förhållanden.

Regeringen anger vidare att frivilligas uppdrag har kommit till nytta. Anslaget 2:4 Krisberedskap möjliggör finansiering av uppdragsmedel till frivilliga försvarsorganisationer. Under 2017 genomförde 13 organisationer över 100 uppdrag.

I fråga om informationspåverkan och annan spridning av vilseledande information riktad mot Sverige anger regeringen att den har gett MSB i uppdrag att inom myndighetens egna ansvarsområden ha en god förmåga att identifiera och möta detta.

En trygg och säker alarmeringstjänst är viktigt för förmågan att hantera olyckor, kriser och krig. Alarmeringsavtalet mellan staten och SOS Alarm AB föreskriver en medelsvarstid på 8 sekunder. Under 2017 sänktes

medelsvarstiden jämfört med 2016 med 2 sekunder till 12,7 sekunder. Vidare har Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) via sms till mobiltelefon i drabbade områden införts och används i allt större utsträckning då de kan sändas ut med stor precision.

Anslutningen till Rakel (Radiokommunikationssystem för effektiv ledning) har fortsatt att öka. Under 2017 tillkom drygt 5 000 abonnemang, varav merparten från statliga myndigheter. Det totala antalet abonnemang uppgick vid årets slut till närmare 72 000, fördelade på fler än 500 organisationer med ansvar inom bl.a. allmän ordning, säkerhet, energi, hälsa och försvar. MSB har förstärkt robustheten, tillgängligheten och säkerheten i systemet.

Kustbevakningen (KBV) är ansvarig myndighet för miljöräddningstjänst till sjöss och sjöövervakning. Myndigheten genomförde 27 miljöräddningsinsatser under 2017 jämfört med 34 insatser 2016. Liksom föregående år har antalet insatser minskat, men 2017 genomfördes flera omfattande insatser.

KBV har genomfört fler kontrollåtgärder än under ett normalår, men väsentligt färre än under 2016 då den särskilda gränskontrollverksamheten för att stödja Polismyndigheten innebar ett stort antal åtgärder. Arbetsmetoder har utvecklats när det gäller ett förbättrat urval av misstänkta kontrollobjekt.

KBV har med anledning av ett kommande nytt lagförslag förberett sig för utökade rättsliga befogenheter. Förberedelserna har syftat till att identifiera förutsättningar för att rättssäkert och effektivt kunna omsätta utökade rättsliga befogenheter till operativ kustbevakningsverksamhet.

KBV har fortsatt sitt omfattande deltagande i Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns (Frontex) insatser i Medelhavet. Myndigheten har deltagit med ett stort kombinationsfartyg, flygplan och mindre båtar. Sammantaget resulterade KBV:s deltagande under 2017 i att 2 857 personer kunde undsättas. När det gäller sjöräddningsverksamhet nationellt har KBV deltagit i 288 insatser, vilket innebär en knapp ökning jämfört med föregående år.

Statens haverikommissions verksamhet utgör en viktig del i det statliga systematiska säkerhetsarbetet, understryker regeringen vidare. Verksamheten är huvudsakligen händelsestyrd beroende på antalet inträffade olyckor. Myndighetens uppsatta mål, att minst 80 procent av utredningarna ska vara avslutade inom tolv månader, har nästan uppnåtts. Den genomsnittliga utredningstiden – cirka ett år – sänktes något 2017 jämfört med 2016.

Tabell 3 Investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*Miljoner kronor*

	Utfall 2017	Prognos 2018	Budget 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Anskaffning och utveckling av nya investeringar					
Rakelverksamheten	233	202	211	164	98
Beredskapstillgångar			50	50	
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	233	202	261	214	98
Finansiering					
Anslag 2:4 Krisberedskap			50	50	
Lån i Riksgäldskontoret	233	202	211	164	98
Summa finansiering av anskaffning och utveckling	233	202	261	214	98
Vidmakthållande av befintliga investeringar					
Beredskapstillgångar	21	35	24	15	15
Summa utgifter för vidmakthållande	21	35	24	15	15
Finansiering					
Anslag 2:4 krisberedskap	13	27	16	7	7
Lån i Riksgäldskontoret	8	8	8	8	8
Summa finansiering av vidmakthållande	21	35	24	15	15
Totala utgifter för anskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar	254	237	285	229	113

2:1 Kustbevakningen

Regeringen föreslår ett anslag på 1 257 931 000 kronor.

Anslaget får användas för Kustbevakningens förvaltningsutgifter.

2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Regeringen föreslår ett anslag på 74 850 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor.

Anslaget får även användas för finansiering av vissa åtgärder för att stärka samhällets förmåga att bedöma och hantera översvänningsrisker.

2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 21 080 000 kronor.

Anslaget får användas för att, i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, finansiera vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser och finansiera insatser för att bekämpa olja m.m. till sjöss. Anslaget får även användas för att finansiera vissa kostnader för stöd från andra länder till Sverige avseende räddningstjänst eller för beredskapsåtgärder för sådant stöd.

2:4 Krisberedskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 355 514 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga att hantera allvarliga kriser och deras konsekvenser. Anslaget får också i viss utsträckning finansiera åtgärder för att kunna ge stöd till och ta emot stöd från andra länder vid en allvarlig kris eller inför en möjlig allvarlig kris. Anslaget får även i viss utsträckning finansiera åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla förmågan till höjd beredskap för det civila försvaret. Anslaget får även i viss utsträckning användas för att finansiera offentliga aktörers kostnader i samband med extraordinära händelser.

2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal

Regeringen föreslår ett anslag på 381 471 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning från staten till SOS Alarm Sverige AB enligt avtal.

2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 219 144 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förvaltningsutgifter.

Anslaget får finansiera verksamhet avseende skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar samt beredskap och indirekta kostnader för internationella räddnings- och katastrofinsatser samt andra internationella insatser inom ramen för EU-samarbetet och Nato/Partnerskap för fred (PFF).

Vidare får anslaget finansiera verksamhet för att upprätthålla beredskap samt indirekta kostnader i fråga om Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förmåga att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i en situation

då många svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige drabbas till följd av en allvarlig olycka eller katastrof i utlandet.

Anslaget får även användas för bidrag till främjande av den enskilda människans förmåga. Anslaget får även finansiera utbildningsverksamhet inom området. Anslaget får även finansiera verksamhet med anledning av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Anslaget får även finansiera den verksamhet som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap genomför inom områdena massmediernas beredskap, kunskapsspridning och information om säkerhetspolitik, information om försvar, samhällets krisberedskap och totalförsvar samt opinionsundersökningar. Anslaget får även finansiera drift och vidmakthållande av vissa reservfunktioner inom etermedierna.

Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer.

2:7 Statens haverikommission

Regeringen föreslår ett anslag på 46 568 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Statens haverikommissions förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för myndighetens verksamhet med undersökningar enligt lagen (1990:712) om undersökning av olyckor och samverkan med berörda myndigheter i deras olycksförebyggande verksamhet.

Resultat strålsäkerhet

Regeringen konstaterar att inga allvarliga tillbud eller haverier inträffade vid kärntekniska anläggningar i Sverige under 2017. Inga dosgränser har heller överskridits vid de svenska kärnkraftverken under de senaste dryga tio åren. Halterna av radioaktiva ämnen i miljön fortsätter att vara låga.

Under 2017 beslutade riksdagen om ändringar i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Ändringarna är främst ett led i att genomföra EU:s ändrade kärnsäkerhetsdirektiv (2014/87/Euratom). Under året har också en ny strålskyddslag (2018:396) beslutats. Strålskyddslagen genomför EU:s strålskyddsdirektiv.

Arbetet med att stärka säkerhetsskyddet vid de svenska kärntekniska anläggningarna har fortsatt. Under 2016 beslutade Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) om villkor för drift av det fysiska skyddet av kärnkraftverken. Beslutet innebär bl.a. att kärnkraftverken i Sverige sedan februari 2017 bevakas av beväpnade skyddsvakter och att områdena runt kärnkraftverken rondaras av hundförare med bevakningshund.

Den 29 juni 2017 tillsattes en utredning (M 2017:05) om översyn av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Syftet med utredningen är bl.a. att samordna ansvarsförhållandena enligt miljöbalken och kärntekniklagen, utarbeta förslag på sistahandsansvaret för kärnavfall, samordna definitionerna av kärnavfall och radioaktivt avfall i kärntekniklagen respektive

strålskyddslagen samt göra en allmän översyn av lagen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2019.

I fråga om kärnavfallshantering har regeringen granskat och utvärderat kärnkraftsindustrins program för forskning, utveckling och demonstration av metoder för hantering och slutförvaring av kärnavfall (FUD). Regeringen beslutade att programmet uppfyller 12 § kärntekniklagen men anser att den fortsatta forsknings- och utvecklingsverksamheten ska omfatta forskning och utveckling om avveckling, nedmontering och rivning samt hantering och slutförvaring av kärnkraftens restprodukter. Vidare ska kommande FUD-program innehålla en beskrivning av hur kompetensutvecklingen och kompetensförsörjningen ska säkras i ett tidsperspektiv på 50–100 år.

I december 2017 beslutades de kärnavfallsavgifter som ska gälla för perioden 2018–2020 som reaktorägarna ska betala för att finansiera kärnavfallshanteringen. De inbetalade avgifterna fonderas i Kärnavfallsfonden. Den nya finansieringslagstiftningen trädde i kraft i december 2017 (prop. 2016/17:199). Där tydliggörs bl.a. hur kärnavfallsavgifter och säkerheter (finansieringsbelopp och kompletteringsbelopp) ska beräknas.

I fråga om slutförvarsansökan lämnade kärnkraftsindustrin 2011 genom Svensk Kärnbränslehantering AB in en ansökan dels till mark- och miljödomstolen, dels till SSM om att bl.a. få bygga en inkapslingsanläggning och ett slutförvar för använt kärnbränsle. Ansökan har nu granskats av mark- och miljödomstolen enligt miljöbalken och av SSM enligt kärntekniklagen. Ansökan överlämnades till regeringen den 23 januari 2018 med yttrande från domstolen och från SSM. Regeringen ska pröva om verksamheten kan tillåtas och fatta beslut om tillstånd enligt kärntekniklagen respektive tillåtlighet enligt miljöbalken.

SSM finansierar och bedriver forskning främst inom kärnsäkerhet och strålskydd. Forskningen finansieras dels från anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten, dels av avgifter från kärnkraftsindustrin via Kärnavfallsfonden. Medel från kärnavfallsfonden utgör den större delen. Syftet med forskningsfinansieringen är att stärka myndighetens och Sveriges kompetens på området. Myndigheten bidrar också, helt eller delvis, till finansiering av anställningar vid universitet och högskolor.

3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Regeringen föreslår ett anslag på 397 048 000 kronor.

Anslaget får användas för Strålsäkerhetsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Anslaget får användas för utgifter för grundläggande och tillämpad forskning för att utveckla nationell kompetens inom myndighetens verksamhetsområde och för att stödja och utveckla myndighetens tillsyn. Anslaget får även användas för statsbidrag till Internationella strålskyddskommissionen (ICRP) samt till ideella miljöorganisationer.

Resultat elsäkerhet

Arbetet med elsäkerhet har som mål att förebygga skador på person och egendom orsakade av elektricitet samt störningar på radiokommunikation och näringsverksamhet inom området elektromagnetisk kompatibilitet (EMC). I arbetet ingår även att bygga upp, upprätthålla och utveckla en god säkerhetsnivå för elektriska anläggningar och elektrisk materiel och tillfredsställande EMC.

Regeringen redovisar att en ny elsäkerhetslagstiftning trädde i kraft den 1 juli 2017. Genom regleringen har Sverige fått ett helt nytt system för vilka krav som gäller för den som utför elinstallationer, den s.k. elbehörighetsreformen. Det svenska regelverket för elsäkerhet utgår nu från elsäkerhetslagen (2016:732), elsäkerhetsförordningen (2017:218) och ett antal myndighetsföreskrifter beslutade av Elsäkerhetsverket.

Till följd av den nya elsäkerhetslagen har fokus ökat på registrering av elinstallationsföretag och auktorisation av elinstallatörer – ett nytt krav sedan den 1 juli 2017. Vid årsskiftet 2017/18 hade 10 426 elinstallationsföretag registrerat sig i Elsäkerhetsverkets företagsregister. Antalet beslut om auktorisation uppgick till 1 576 stycken 2017, vilket är en ökning med ungefär 15 procent jämfört med 2016. Den främsta orsaken till det ökade antalet ansökningar och beslut är att de flesta elinstallatörsföretag måste ha en auktoriserad elinstallatör knuten till företaget för att kunna registrera sig som elinstallatörsföretag. Totalt finns det ca 44 400 aktiva elinstallatörer registrerade. Tillsyn av elektriska anläggningar, elinstallatörer och elinstallationsföretag utgör en stor del av verksamheten vid Elsäkerhetsverket. Under 2017 avslutades 459 tillsynsärenden. Det är något fler än föregående år, men ca 200 färre än 2015.

Under 2017 genomfördes marknadskontroll av 397 produkter. Detta är en liten minskning jämfört med tidigare år. Nya kontrollmetoder har utvecklats, vilket ökar effektiviteten i tillsynen. Antalet produkter som kontrolleras genom provning i oberoende laboratorier minskade från 357 stycken 2016 till 217 stycken 2017. Antalet produkter som kontrolleras genom dokumentation har ökat kraftigt, från 9 stycken 2016 till 144 stycken 2017. Marknadskontroll genom dokumentation innebär kontroll av att det finns en EU-försäkran, att produkten är märkt på rätt sätt samt att den ekonomiska aktören bedriver ett skadeförebyggande arbete. Under 2017 stoppades 159 produkter i myndighetens marknadskontroll, vilket är en betydande ökning jämfört med 2016, då 99 produkter stoppades. Den höga andelen stoppade produkter beror främst på ett stort projekt med fokus på usb-laddare.

Elsäkerhetsverket har under flera år ökat sina informationsinsatser och i allt högre grad prioriterat kommunikativa insatser som ett strategiskt verktyg för tillsyn och marknadskontroll för att tillsynen ska bli mer effektiv. Informationsinsatser görs även kring nya elektrotekniska anläggningar kopplade till den pågående energiomställningen i samhället, t.ex. solcellsanläggningar, energilagring av el, laddstolpar och elvägar.

Under 2017 redovisade Elsäkerhetsverket en rapport om informationskrav vid försäljning av elektriska installationsprodukter. Rapporten visar att det är vanligt att bostadsägare utför egna elinstallationsarbeten, trots att de saknar rätt behörighet. Med anledning av detta har Elsäkerhetsverket fått i uppdrag att, tillsammans med branschen, ta fram en handlingsplan för hur konsumenterna ska kunna få bättre information om hur produkter för elinstallation ska hanteras. Handlingsplanen ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 januari 2019.

Regeringen har tillsammans med Elsäkerhetsverket och andra berörda myndigheter under ett antal år arbetat med ett förslag till förändrat regelverk för vissa avgifter på elområdet. Under hösten 2017 beslutade regeringen om en ny förordning (2017:1040) om elberedskapsavgift, nätövervakningsavgift och elsäkerhetsavgift. Det nya regelverket ska minska administrationen och ge myndigheterna en bättre möjlighet att bekräfta de uppgifter som elnätsföretagen lämnar i samband med att de ska betala avgifterna. Förordningen trädde i kraft den 1 januari 2018.

4:1 Elsäkerhetsverket

Regeringen föreslår ett anslag på 59 159 000 kronor.

Anslaget får användas för Elsäkerhetsverkets förvaltningsutgifter.

Motionerna

I motion 2018/19:2946 av Beatrice Ask m.fl. (M) föreslås att riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Moderaternas förslag i tabell i bilaga 2 (yrkande 1). I motionen konstateras att svensk försvarsförmåga minskar under de kommande åren om inte mer resurser tillförs. Motionärerna anför att försvarets anslag bör fortsätta att öka efter en noggrann analys tillsammans med Försvarsmakten och att ökade resurser måste kunna omsättas till en faktisk höjning av försvarsförmågan. Motionärerna anser att uppbyggnaden kräver god kostnadskontroll, spårbarhet och uppföljning och föreslår att Försvarsmakten tillförs anslag om 18 miljarder för perioden 2019–2021. Motionärerna anger att fokus i närtid ska ligga på att färdigställa den beslutade krigsorganisationen, att genomföra de åtgärder som anges i inriktningsbeslutet och i försvarsöverenskommelserna samt att skapa förutsättningar för ökad förmåga på sikt. (Vad som anförts om att färdigställa den krigsorganisation som har beslutats upprepas även i yrkande 2 av Beatrice Ask m.fl. (M) i motion 2018/19:2816). När det gäller förbandsanslaget understryks, i motion 2018/19:2946 av Beatrice Ask m.fl. (M), vikten av att förstärka förmågan att mobilisera hela krigsorganisationen i händelse av höjd beredskap och att uppfylla de mål som satts upp för personalförsörjningen. I motionen betonas även vikten av att ha en hög ambitionsnivå när det gäller övningsverksamhet

och utbildning. Motionärerna anför även att vidmakthållandet av materiel ska föras över till Försvarsmakten i enlighet med tidigare förslag (yrkande 3).

Samtidigt konstaterar motionärerna att FMV fortsättningsvis kommer att ansvara för huvuddelen av anslaget 1:3 och att ett flertal större anskaffningar ligger i planen under perioden. Anskaffningen av det medelräckviddiga luftvärnssystemet Patriot kommer att ta ansevärd resurser i anspråk och har identifierats som en prioriterad åtgärd av Försvarsmakten. Motionärerna lägger därför särskild vikt vid att tillföra medel för att Patriotsystemet inte ska tränga undan annan verksamhet och anskaffning. Vidare framhålls behovet av att täcka kostnaderna för anskaffningen av de tolv artilleripjäser av typ Archer som initialt varit avsedda för export. När det gäller anslaget 1:3 understryker motionärerna vikten av att myndigheterna genomför de åtgärder ESV föreslagit för att hantera negativa prisomräkningseffekter som drabbat flera större materielanskaffningar (yrkande 4).

I motionen beskrivs att den framtida operationsmiljön i hög grad kommer att påverkas av teknikutvecklingen som inom vissa områden går mycket snabbt. En ökning av anslaget 1:4 motiveras därför av behovet av kompetens för att kunna göra relevanta framtidsstudier och upphandlingar (yrkande 5). Vidare anføres att det finns ett behov av att stärka forskning i fråga om både civilt och militärt försvar mot bakgrund av ett försämrat omvärldsläge och att det blivit nödvändigt att stärka försvarsförmågan. Motionärerna föreslår därför även ökade resurser till FOI som är avsedda för verksamhet av strategisk betydelse och med ett fortsatt totalförsvarsfokus (yrkande 8). I motionen beskrivs att den snabba teknikutvecklingen även påverkar FRA:s centrala roll för både signalspaning och informationssäkerhet och att myndigheten därför bör tillföras ytterligare resurser. Motionärerna föreslår att resursförstärkningen också ska kunna bidra till att stärka stödet till centrala aktörer som Regeringskansliet, Försvarsmakten och övriga myndigheter inom försvars- och säkerhetsområdet (yrkande 7). I motionen anføres vidare att extra medel bör tillföras flera totalförsvarsmyndigheter och civilförsvaret samt att krisberedskapen stärks. Därmed ges Totalförsvarets rekryteringsmyndighet möjligheter att möta ett ökat behov av grundutbildad värnpliktspersonal (yrkande 6), och MSB får ökade resurser för att stärka arbetet med att bygga upp det civila försvaret exempelvis genom stöd för beredskapsplaneringen, för utveckling av räddningstjänsten vid höjd beredskap och sjukvårdens säkerhet i kris och krig (yrkande 9). Motionärerna framhåller även betydelsen av att MSB bidrar till att stärka informations- och cybersäkerheten, vilket även lyfts fram i yrkande 2 i motion 2018/19:2821 av Beatrice Ask m.fl. (M). När det gäller desinformation och påverkansoperationer som syftar till att destabilisera länder, forma opinion och skapa osäkerhet anför motionärerna vidare att det vore ett stort steg framåt om en samlad myndighet för det psykologiska försvaret kommer på plats under innevarande mandatperiod (motion 2018/19:2821 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 3).

I motion 2018/19:2816 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkar motionärerna att riksdagen bör ställa sig bakom en förstärkning av armé-, marin- och

flygstridskrafterna (yrkandena 3, 4 och 5). Motionärerna framhåller i motionen att återkommande omprioriteringar inverkar negativt på försvarets möjligheter att utveckla operativ förmåga på både lång och kort sikt. Målet är enligt motionärerna att stärka den svenska försvarsförmågan, och då ingår ett växande antal tillgängliga, fullt utrustade, bemannade och utbildade förband. Det kräver ökade ekonomiska resurser men också bättre och mer transparenta materielanskaffningsprocesser, mer fokus på stridande och rörliga förband samt hårdare kontroll på ekonomin och på att målen uppfylls. I motionen betonas krigsduglighet i de befintliga brigaderna innan nya förband tillförs. För arméstridskrafterna betonas vidare en inventering av materiel och en förbättrad försörjning av mängdmateriel. För marinstridskrafterna anges fokus ligga främst på Östersjön och på att marinen står inför omfattande utmaningar under de kommande åren. I fråga om luftförsvarsförmågan understryker motionärerna vikten av systembalans, dvs. betydelsen av fungerande logistik och förmåga till spridning utöver sensorer, luftvärn och telekrigsförmåga. Mot bakgrund av komplexiteten och påverkansfaktorer som exempelvis framtida teknikutveckling vill motionärerna se en förstärkt studie- och forskningsverksamhet inom luftförsvarsområdet och en ny samlad bedömning från Försvarsmakten av hur många JAS 39 E som behövs och i vilket tidsspann de bör införas.

I motion 2018/19:911 av Anders Hansson (M) anförs att det är en brist att flertalet hemvärnsförband saknar förmåga att strida fullt ut i mörker och att Hemvärdet stegvis bör få ny mer ändamålsenlig och modern materiel.

I motion 2018/19:2361 av Roger Richtoff m.fl. (SD) föreslås att riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och krisberedskap enligt Sverigedemokraternas förslag i tabellen i bilaga 2. I motion 2018/19:1370 av Björn Söder m.fl. (SD) anförs vidare att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sina kommande budgetförslag ska skjuta till medel till försvarsbudgeten för att kompensera för den ekonomiska påfrestning som Försvarsmakten utsätts för i och med insatsen i Irak (yrkande 3). Det anförs även generellt om de ekonomiska konsekvenserna av internationella insatser i yrkande 6 i motion 2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD). Vidare anförs i motion 2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) att förmågan till indirekt eld bör stärkas och att riksdagen bör ställa sig bakom anskaffning av raketartilleri (yrkande 21).

I motion 2018/19:2619 av Daniel Bäckström m.fl. (C) föreslås att riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt motionärernas förslag i tabellen i bilaga 2. Det nya säkerhetspolitiska läget ställer enligt motionärerna skärpta krav på den svenska försvarsförmågan. Att stärka den svenska försvarsförmågan innebär bl.a. att försvaret ska finnas i hela landet och att försvaret ska vara tränat för att kunna agera i alla väderförhållanden, både de som finns i vårt land och där Försvarsmakten gör insatser.

I motion 2018/19:2762 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) föreslås att riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och

samhällets krisberedskap enligt motionärernas förslag i tabellen i bilaga 2 (yrkande 1). I motionen beskrivs även att Sverige är sårbart för informationskrigföring och att verksamheten alltmer kommit i skymundan efter det att Styrelsen för psykologiskt försvar lades ner. Motionärerna anför därför att ansvaret för det psykologiska försvaret förs till en egen myndighet, och för ändamålet anvisas 40 miljoner kronor (yrkande 5). Samma förslag anförs även i yrkande 32 i motion 2018/19:2472 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD). I motion 2018/19:2472 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) anförs även att cybersäkerhet bl.a. handlar om att värja sig mot fel och brister i system som är kritiska för samhällets grundfunktionalitet (yrkande 33). Vidare anför Mikael Oscarsson m.fl i samma motion att man bör se över möjligheten att tidigarelägga och utöka införskaffningen av långräckviddigt luftvärnssystem (yrkande 19), att skyndsamt inrätta ett kvalificerat markskydd av luftstridskrafterna (yrkande 21), att tillföra långräckviddiga vapen för markmålsbekämpning (yrkande 23), att skyndsamt utreda luftstridskrafternas möjlighet att införa stridshelikoptrar (yrkande 25) och att vidmakthålla transportflygresurserna (yrkande 26).

I motion 2018/19:2975 av Allan Widman m.fl. (L) föreslås att riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt motionärernas förslag i tabellen i bilaga 2. Motionärerna gör bedömningen att avsatta medel under den gångna mandatperioden har urholkat försvarets ekonomi, och på sikt leder det till en minskning av försvarsförmågan. Motionärerna anför att Försvarsmakten behöver 18 miljarder under de närmsta åren för att inte försvarsförmågan ska minska. Motionärerna menar att det är uppenbart att det köpts långt mer materiel än vad det funnits medel till, vilket drabbat basplattan och förbandsverksamheten. Anslagsökningen som motionärerna föreslår syftar till att möta dessa behov men även stärka det civila försvaret, att införa civil värnplik och återuppbygga beredskapspolis.

Utskottets ställningstagande

Anslagen för 2019

Särskilda principer har tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen för 2019 med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering. Utgångspunkten för förslagen har följaktligen varit den budget som riksdagen beslutade för 2018. Att en övergångsregering är bunden av vissa principer fråntar dock inte riksdagen vare sig rätten eller ansvaret att besluta om statens budget. Våra grundlagar är tydliga om var finansmakten vilar. Det är riksdagen som har befogenheten att besluta om skatter och statens utgifter.

Sverige kan dock inte vänta på reformer. Vi behöver stärka svensk ekonomi, jobbskapande och grundfunktioner i samhället.

Utskottet konstaterar att riksdagen genom sitt beslut den 12 december 2018 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 6 får uppgå till drygt 60 miljarder kronor. Utskottet föreslår därför en annan inriktning och fördelningen av anslagen inom utgiftsområdet än den som återges i budgetpropositionen för 2019 och ställer sig därför bakom det förslag till anslagsfördelning som Moderaterna och Kristdemokraterna har presenterat i utskottet.

Utskottet ser att svensk försvarsförmåga minskar under de kommande åren om inte mer resurser tillförs. En fortsatt ökning av försvarets anslag bör enligt utskottet ske efter överväganden som gör att ökade resurser kan omsättas till en faktisk höjning av försvarsförmågan.

Utskottet tillstyrker därmed det gemensamma förslaget till anslagsfördelning från Moderaterna och Kristdemokraterna eftersom det bidrar till att skapa rimliga förutsättningar för utvecklingen av totalförsvaret. Utskottet föreslår därför att riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt utskottets förslag i tabell i bilaga 4.

I utskottets beredning av ett budgetförslag i en proposition som har tagits fram utan tydlig partipolitisk inriktning har utskottet valt att särskilt bereda de utmaningar som inte minst ESV pekat på vad gäller materielförsörjningsprocessen och förslag om bl.a. förändringar av anslagsändamålen inom utgiftsområdet. Samtidigt vill utskottet betona vikten av att utvecklingen av totalförsvaret fortsätter under 2019 och att en sammanhängande planering för totalförsvaret ska utgå från behoven vid höjd beredskap, och då ytterst i krig. Försvarsvilja och folkförankring är grunden för möjligheten att bygga upp ett trovärdigt försvar, och utskottet vill även betona betydelsen av att myndigheterna här lyckas hantera de utmaningar som finns i fråga om personalförsörjning. För verksamheten under 2019 anser utskottet vidare att det pågående arbetet med att genomföra det försvarsbeslut som riksdagen fattade 2015 bör prioriteras. Utskottet vill alltså framhålla att det är avgörande för den kommande inriktningsperioden hur väl besluten om försvarets inriktning genomförs fram till 2020.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om bemyndigande att besluta om en successiv övergång till en förändrad anslagsavräkningsmodell och redovisning av beställningsbemyndiganden för att anskaffa och vidmakthålla försvarsmateriel.

När det gäller anslagsändamålen vill utskottet understryka att dessa bör utformas så att det blir tydligt vilken verksamhet anslaget ska finansiera. För förbandsanslaget bedömer utskottet att avsteg från full kostnadstäckning måste bedömas på ett sådant sätt att inte anslaget 1:1 används för att finansiera verksamhet som inte ryms inom ramen för det anslagsändamål som riksdagen beslutat om. Exempelvis bedöms kostnaderna för statsflyget överstiga intäkterna med ca 41 miljoner kronor för 2019 trots att det inte är tydligt att verksamheten ryms inom det föreslagna anslagsändamålet för 2019. Vidare begränsas finansiering av övning och utbildning av att dessa ska tjäna ”utvecklingen av försvarsmaktsorganisationen”. Utskottet har betonat att samhällsvinsterna med Försvarsmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter är så pass stora att avsteg från principen om att stödet till samhället inte ska vara dimensionerande kan motiveras i detta fall. För att det ska kunna ske på ett transparent sätt behöver dock anslagsändamålet beskrivas så att det blir tydligt att verksamheten ryms inom anslaget. Mot denna bakgrund kan regeringen behöva komplettera eller förändra anslagsändamålen för anslaget 1:1 och motiveringar till vilka ytterligare verksamheter som föreslås finansieras via förbandsanslaget utöver de som nu finns beskrivna. Med det anförda bör anslagsändamålet för 2019 kompletteras på följande sätt:

Under 2019 får anslaget 1:1 även finansiera den verksamhet som t.ex. bedrivs till stöd för samhället i samma omfattning som under 2018.

Regeringen har föreslagit förändringar av anslagsändamålen för anslagen 1:11 och 2:1 som regeringen bedömt ger en ökad enhetlighet genom att begreppet ”förvaltningsutgifter” även i fortsättningen skulle beskriva FMV:s och Kustbevakningens verksamheter. Utskottet kan konstatera att regeringen föreslår att anslagen även i fortsättningen får användas för samma verksamhet som under 2018 och menar därför att kravet på transparens och tydlighet väger tyngre än principen om enhetlighet. Utskottet anser att anslagsändamålen bör beskriva den verksamhet som anslagen är avsedd att finansiera och utgår från att regeringen beaktar dessa överväganden och har dem som grund då anslagsändamål föreslås i den kommande budgetpropositionen för 2020. När det gäller anslagsvillkor i övrigt gör utskottet ingen annan bedömning än den som redovisas i propositionen.

När det gäller inriktning och prioriteringar kan utskottet konstatera att beredningen vid sammanträdet den 6 december 2018 visade att det i allt väsentligt finns en överensstämmelse mellan den anslagsfördelning som utskottet föreslår och den planering som Försvarsmakten redovisat i sitt budgetunderlag.

Uppbyggnaden av försvaret kräver god kostnadskontroll, spårbarhet och uppföljning. Utskottet betonar att Försvarsmakten i det korta perspektivet bör färdigställa den beslutade krigsorganisationen, genomföra de åtgärder som

anges i inriktningsbeslutet och i försvarsöverenskommelserna samt skapa förutsättningar för ökad förmåga på sikt. Stor vikt bör läggas vid att förstärka förmågan att mobilisera hela krigsorganisationen i händelse av höjd beredskap och att uppfylla de mål som satts upp för personalförsörjningen. Även en hög ambitionsnivå när det gäller övningsverksamhet och utbildning är viktigt (anslaget 1:1). Utskottet anser vidare att vidmakthållandet av materiel bör föras över till Försvarsmakten i enlighet med riksdagens tillkännagivanden och förslagen i budgetpropositionen. FMV kommer därför även fortsättningsvis att ansvara för huvuddelen av anslag 1:3 och utskottet konstaterar att ett flertal större anskaffningar ligger i planen under perioden. Dessa bedöms ta ansevärd resurser i anspråk och mot den bakgrunden vill utskottet tillföra medel för att större anskaffningar inte ska tränga undan annan verksamhet och anskaffning. När det gäller materielanslagen vill utskottet betona vikten av att myndigheterna hanterat de negativa prisomräkningseffekter som drabbat flera större materielanskaffningar och som ESV pekat på.

Utvecklingen visar att den framtida operationsmiljön i hög grad påverkas av en snabb teknikutveckling och därför är en ökning av anslaget 1:4 motiverad. Ökningen syftar till att möta kommande behov av kompetens för att kunna göra relevanta framtidsstudier som grund för eventuella upphandlingar. Ett viktigt sådant område är exempelvis det framtida behovet av ytstrids- och minröjningsfartyg. Vidare bedömer utskottet att det finns ett behov av att stärka forskning i fråga om både civilt och militärt försvar mot bakgrund av ett försämrat omvärldsläge och att det blivit nödvändigt att stärka försvarsförmågan. Utskottet föreslår därför ökade resurser till FOI som är avsedda för verksamhet av strategisk betydelse och med ett fortsatt totalförsvarsfokus (anslaget 1:9). Den snabba teknikutvecklingen påverkar även FRA:s centrala roll både vad avser signalspaning och informationssäkerhet och utskottet föreslår därför ytterligare resurser till anslaget 1:8. Den resursförstärkningen syftar också till att stärka FRA:s stöd till centrala aktörer som Regeringskansliet, Försvarsmakten och övriga myndigheter inom försvars- och säkerhetsområdet (anslaget 1:8). Genom utskottets förslag tillförs flera totalförsvarsmyndigheter extra medel för att både det civila försvaret och krisberedskapen ska stärkas. Exempelvis får Totalförsvarets rekryteringsmyndighet möjligheter att möta ett ökat behov av grundutbildad värnpliktspersonal (anslaget 1:6) och MSB får genom anslaget 2:6 ökade resurser för att stärka arbetet med att bygga upp det civila försvaret genom att prioritera stöd för beredskapsplaneringen, för utveckling av räddningstjänsten vid höjd beredskap och för sjukvårdens säkerhet i kris och krig. När det gäller MSB vill utskottet även framhålla betydelsen av att MSB bidrar till att stärka informations- och cybersäkerheten. I fråga om desinformation och påverkansoperationer som syftar till att destabilisera länder, forma opinion och skapa osäkerhet bedömer utskottet att utredningsuppdraget att lämna förslag om en ny myndighet för psykologiskt försvar (dir. 2018:80) är av stor vikt. Utskottet skulle därför välkomna om

myndigheten kunde komma på plats under innevarande mandatperiod. Rådande utveckling på det säkerhetspolitiska området aktualiserar dessutom behovet av ett samlat cyberförsvar. Utskottet anser att behovet av tillsyn, föreskrifter och operativt stöd för att skydda Sverige mot cyberattacker är påtagligt. Utskottet utgår därför från att regeringen beaktar dessa behov och överväger att samla ansvaret för ett svenskt cyberförsvar under en huvudman.

Utskottet bedömer att återkommande omprioriteringar inverkar negativt på försvarets möjligheter att utveckla operativ förmåga både på lång och kort sikt. Målet är att stärka den svenska försvarsförmågan och att bidra till en förstärkning av armé-, marin- och flygstridskrafterna. Ökande volymer av fullt utrustade, bemannade och utbildade förband som är tillgängliga är en viktig del av det målet, vilket på sikt kräver ökade ekonomiska resurser men också bättre, mer kostnadseffektiva och transparenta materielanskaffningsprocesser. Utskottet lägger vikt vid stridande och rörliga förband men även på hårdare kontroll på ekonomin och måluppfyllnad. Följaktligen betonar utskottet krigsduglighet i de befintliga brigaderna innan nya förband tillförs. För arméstridskrafterna vill utskottet vidare betona betydelsen av en inventering av materiel och en förbättrad försörjning av mängdmateriel. För marinstridskrafterna är närvaron i Östersjön av särskild betydelse och utskottet kan konstatera att marinen, som nämnts ovan i fråga om behovet av framtidsstudier, har ett betydande behov av materielomsättning under de kommande åren. I fråga om luftförsvarsförmågan vill utskottet understryka vikten av systembalans, d.v.s. betydelsen av fungerande logistik och förmåga till spridning utöver sensorer, luftvärn och telekrigsförmåga. Mot bakgrund av komplexiteten och påverkansfaktorer som exempelvis framtida teknikutveckling vill utskottet se en förstärkt studie- och forskningsverksamhet inom luftförsvarsområdet och en ny samlad bedömning från Försvarsmakten av hur många JAS 39 E som behövs och i vilket tidsspänn de bör införas. Utskottet har vid upprepade tillfällen framhållit hur stor operativ betydelse tillgängligheten inom systemet JAS 39 C/D har under ombeväpningsperioden och beskriver detta under ställningstagandet i avsnittet Överlåtelse och upplåtelse av materiel.

Utskottet vill dessutom betona – bl.a. mot bakgrund av sommarens skogsbränder – vikten av att krisberedskapsområdet i sin helhet fortsätter att utvecklas, t.ex. vad gäller kommunernas förmåga att förebygga och hantera bränder och olyckor, inklusive naturolyckor. Regeringens beredning av utredningen om en effektivare kommunal räddningstjänst (SOU 2018:54) emotes därför. Utskottet välkomnar även förstärkningar av kapaciteten när det gäller materiel, personalförsörjning och brandbekämpning från luften för att kunna hantera framtida omfattande skogsbränder. Utvärderingen av hanteringen av sommarens skogsbränder är viktig, och utskottet anser att den kommande utredningen om de operativa räddningsinsatserna i samband med skogsbränderna (dir. 2018:81) samt MSB:s pågående arbeten kommer att utgöra viktiga ingångsvärden i det arbetet. Utskottet vill även understryka vikten av att man kommer till rätta med de problem som finns då det gäller

rekryteringen av räddningstjänstpersonal i beredskap (s.k. deltidsbrandmän) inom ramen för det arbetet.

Den civila krisberedskapen som byggts upp fortsätter enligt utskottet att utgöra grund för arbetet med att återupprätta det civila försvaret. Utskottet ser i det sammanhanget bl.a. positivt på MSB:s arbete med att utveckla och stärka den enskildes beredskap för kris och krig och med att stärka samhällets cybersäkerhetsförmåga. Utskottet delar den syn på utveckling av samhällets krisberedskap som regeringen angav som inriktning i budgetpropositionen för 2018 och vill fortsätta att betona vikten av att t.ex. att utbildnings- och övningsplaner finns för alla relevanta aktörer på central, regional och lokal nivå. Utskottet avser att följa utvecklingen i fråga om detta.

Utskottet understryker vidare betydelsen av att det skapas förutsättningar för en långsiktigt hållbar finansiering av Kustbevakningens verksamhet och ställer sig bakom den förstärkning av anslaget som regeringen föreslagit. Samtidigt betonar utskottet vikten av en långsiktigt hållbar ekonomi och erinrar om att utskottet i budgetbetänkandet för 2018 emotsåg regeringens beredning av Ekonomistyrningsverkets rapport (ESV 2017:68) i denna fråga.

Med dessa prioriteringar som grund föreslår utskottet sammanfattningsvis att riksdagen anvisar anslagen enligt tabell i bilaga 4 och därmed bifaller proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkt 5 och bifaller delvis punkt 10 samt bifaller delvis motionerna 2018/19:2762 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1, 2018/19:2816 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkandena 2–5, 2018/19:2821 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkandena 2 och 3 samt 2018/19:2946 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkandena 1 och 3–9. Övriga motionsförslag i denna del avstyrks.

Beställningsbemyndiganden

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om beställningsbemyndiganden för regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som utskottet anger i bilaga 5.

Utskottet konstaterar att Försvarets materielverks omkostnader som andel av de fakturerade intäkterna fortsätter att ligga på sådana nivåer att utskottet bedömer att arbetet med att öka kostnadseffektiviteten i materielförsörjningsprocessen kan behöva intensifieras ytterligare.

Samtidigt som utskottet värdesätter att regeringen tagit flera viktiga steg när det gäller att förbättra riksdagens möjligheter att följa upp pågående materielprojekt och att fatta investeringsbeslut på strategisk nivå ser utskottet med oro på de avvikelser som redovisats. Vilka eventuella operativa konsekvenser som förseningarna fått för krigsförbanden kan utskottet i dag inte utläsa. Utskottet har under flera år konstaterat att förseningar och ekonomisk omplanering bidrar till att krigsorganisationens materieluppfyllnad blir lägre än vad som är önskvärt. Utskottet har vid upprepade tillfällen också redovisat att man delat regeringens bedömning av att det är nödvändigt att

förbättra den långsiktiga strategiska styrningen av Försvarsmaktens materieförsörjning.

Sammanfattningsvis föreslår utskottet att riksdagen bifaller delvis proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkt 11.

Krediter i Riksgäldskontoret

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om bemyndiganden att besluta om lån och krediter i Riksgäldskontoret för olika ändamål. Det innebär att riksdagen bör bifalla proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkterna 1, 4, 7 och 8.

Investeringsplaner

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner investeringsplanerna för såväl Försvarsmaktens vidmakthållande av försvarsmateriel som för Försvarsmaktens anskaffning av försvarsmateriel. Utskottet föreslår vidare att riksdagen även godkänner investeringsplanen för krisberedskap som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps beredskapsinvesteringar.

Därmed bör riksdagen bifalla proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkterna 2, 3 och 9 samt avslå sju motionsyrkanden med förslag om olika försvarsmaterielinvesteringar som enligt motionärerna bör prioriteras.

Utskottet ser positivt på att regeringen redovisar de avvikelser som förekommer i förhållande till ursprungsplaneringen eller faktiska beställningar eftersom det ger utskottet en bild av hur materielprojekten utvecklas. När det gäller anskaffning redovisar regeringen att utfallet för armé-, logistik- och marinmateriel var 44, 23 respektive 79 procent lägre än planerat i förhållande till riksdagens riktlinjebeslut för investeringar under 2017. Utfallet var å andra sidan högre i förhållande till planen vad avser flyg- och ledningsmateriel, och för cirka en tredjedel av de pågående materielprojekt som redovisas mer detaljerat i budgetpropositionen uppger regering att inga medel upparbetats i projektet.

ESV har redovisat att den ofinansierade verksamheten i investeringsplanen uppgår till drygt 3,24 miljarder kronor bara för 2019. ESV konstaterade vidare att informationen i investeringsplanen inte ger en översikt över materielobjektens förväntade utfall över tid eller hur Försvarsmakten avser att prioritera materieförsörjningen inom det beräknade anslaget. Något förslag till en inriktning för prioritering inom de ekonomiska ramarna med utgångspunkt i hur de kan bidra till störst operativ förmåga finns därför inte. Det förstärker den tidigare problembilden ytterligare att materieförsörjningen är behäftad med betydande osäkerheter och att planerade investeringar successivt även har fortsatt att förskjutas med en lägre materieluppfyllnadsgrad än planerat i krigsorganisationen som följd, vilket regeringen redovisar i budgetpropositionen. Regeringen har även redovisat sin bedömning om att materielprojekt behöver följas upp och att investeringsbeslut behöver kunna fattas på strategisk nivå. Utskottet utgår från

att regeringen vidtar åtgärder för att hantera dessa omfattande utmaningar, och mot den bakgrunden har utskottet dessutom lämnat förslag om att riksdagen ska ställa sig bakom det utskottet anför under förslagspunkt 4 om reviderade investeringsplaner och tillkännage detta för regeringen.

Överlåtelse och upplåtelse av materiel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslaget i propositionen om att bemyndiga regeringen att under 2019 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse.

Propositionen

Regeringen föreslår i budgetpropositionen ett bemyndigande att under 2019 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet, att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 och att exporten under 2019 sker till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D. I utvecklingen mot ökad operativ förmåga i krigsförbanden menar regeringen att materiel inom stridsflygsystemet JAS 39 C/D, som visserligen behövs för statens verksamhet bör kunna överlätas eller upplätas i de fall detta på ett bättre sätt kan bidra till att finansiera ett vidmakthållande av JAS 39 C/D med högre operativ tillgänglighet och därmed möjliggöra en mer gynnsam ombeväpningsplan.

Inom ramen för budgetpropositionens resultatredovisning för riksdagen redovisar regeringen att Försvarmakten och Försvarets materielverk fortsätter sina ansträngningar för att höja den operativa tillgängligheten i fråga om antalet tillgängliga JAS 39 C/D med tillhörande operativ utrustning.

Regeringen redovisar att utvecklingsavtalet för JAS 39 E har omförhandlats under 2018 för att bidra till ökad kravuppfyllnad och tidsplaner som överensstämmer med utvecklingsläget. Avtalet innebär enligt regeringen att initiala leveranser till staten sker 2020. Vidare framhåller regeringen att utvecklingsarbetet fortskrider och att slutleverans beräknas ske tidigast 2026. Den förändrade ombeväpningsplanen från JAS 39 C/D till JAS 39 E fortsätter innefattande utökad nyproduktion avseende komponenter för att bibehålla en högre numerär och tillgänglighet av JAS 39 C/D i verksamheten. Även om det finns ett bemyndigande enligt 8 kap. 6 § budgetlagen så förutsätter en upplåtelse eller överlåtelse av materiel som utgör krigsmateriel till utlandet enligt budgetpropositionen även att ett separat tillstånd lämnas enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

Bakgrund och tidigare behandling

Regeringen har enligt 8 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) mandat att överlåta viss materiel. En förutsättning för en sådan överlåtelse är att materielen inte behövs för statens verksamhet.

Riksdagen beslutade att bemyndiga regeringen att besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrog till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet och att det i övrigt var i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för perioden 2016–2020, och under 2018 var till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D. Riksdagen biföll därmed delvis proposition 2017/18:1 punkt 7 (bet. 2017/18:FöU1, rskr. 2017/18:101). Det villkor som riksdagen beslutat om utöver vad regeringen föreslagit var att exporten under 2018 skulle vara till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D. Utskottet framhöll i sitt ställningstagande att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. I utvecklingen mot ökad operativ förmåga bör enligt regeringen materiel inom stridsflygsystemet JAS 39 C/D, som visserligen behövs för statens verksamhet, kunna överlåtas eller upplåtas i de fall detta på ett bättre sätt kan bidra till att finansiera ett vidmakthållande av JAS 39 C/D med högre operativ tillgänglighet och därmed möjliggöra en mer gynnsam ombeväpningsplan. Försvarsdepartementet har i utskottet redogjort för utmaningarna i ombeväpningsplanen från JAS 39 C/D till JAS 39 E och vad en eventuell överlåtelse av materiel enligt ovan skulle betyda för tillgängligheten av den svenska delen av stridsflygsystemet. Försvarsdepartementet har beskrivit export av delar av den materiel som står till statens förfogande som ett betydelsefullt verktyg för att finansiera ett vidmakthållande av JAS 39 C/D med högre operativ tillgänglighet och därmed en mer gynnsam ombeväpningsplan. Utskottet ansåg att behovet av flexibilitet och handlingsfrihet för att åstadkomma detta var tydligt.

I budgetbetänkandet för 2017 föreslog utskottet att riksdagen skulle avslå regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarsmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet. I grunden sa sig utskottet dock vara positivt till att försvarsmateriel som Försvarsmakten anser sig kunna avvara överlåtas eller upplåtas genom export. Intäkterna av en sådan försäljning och de ökade möjligheterna till kostnadsdelning med andra länder kan då användas för att höja Försvarsmaktens operativa förmåga. Det gäller särskilt i fråga om stridsflygförmågan, där ytterligare länder med JAS 39 kan innebära en betydande ekonomisk avlastning. Utskottet välkomnade därför att regeringen inför en konkret exportaffär skulle återkomma med en begäran om bemyndigande att sälja materielen för att då närmare kunna bedöma konsekvenserna av en export i ett sammanhang. Mot utskottets förslag reserverade sig ledamöterna från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och

Vänsterpartiet (reservation 5). I reservationen föreslogs att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att under 2017 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse och överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020. Riksdagen beslutade i enlighet med reservationen (bet. 2016/17:FöU1, rskr. 2016/17:98). I utskottets yttrande 2016/17:FöU8y över Vårändringsbudget för 2017 konstaterade utskottet att det förändrade omvärldsläget gör att åtgärder för att öka tillgängligheten inom systemet JAS 39 C/D under den pågående ombeväpningsperioden är av stor operativ betydelse. Mot den bakgrunden såg utskottet det som positivt att delsystem från JAS 39 A/B återanvänds även om det kan leda till merkostnader för projektet. Eftersom det finns färre delsystem som kan återanvändas från JAS 39 A/B än från JAS 39 C/D kan en större andel nyproduktion av komponenter och flygplan vara nödvändig. Även om detta får ekonomiska konsekvenser för den totala kostnaden för ombeväpningen bör nyproduktionen kunna utökas oaktat exportintäkternas storlek under förutsättning att åtgärden ryms inom de anslag och beställningsbemyndiganden som riksdagen har anvisat. Utskottet föreslog mot bakgrund av detta att finansutskottet i samband med behandlingen av Vårändringsbudget för 2017 skulle föreslå att riksdagen skulle godkänna att anskaffningen av stridsflygsystemet JAS 39 E även får omfatta nyproduktion av komponenter och flygplan i syfte att öka tillgängligheten till systemet JAS 39 C/D. I finansutskottets betänkande Vårändringsbudget för 2017 (bet. 2016/17:FiU21) ansåg utskottet, i likhet med försvarsutskottet, att ändamålet för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap ska specificeras så att det framgår att anskaffningen av stridsflygsystemet JAS 39 E även får omfatta nyproduktion av komponenter och flygplan i syfte att öka tillgängligheten till systemet JAS 39 C/D, detta mot bakgrund av det förändrade omvärldsläget. Kammaren biföll utskottets förslag (rskr. 2016/17:350).

I budgetbetänkandet för 2016 tog utskottet initiativ till att ge regeringen ett bemyndigande som gick utöver det som följer av budgetlagen. Riksdagen bemyndigade då regeringen att besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits (bet. 2015/16:FöU1, rskr. 2015/16:115). I sitt ställningstagande anförde utskottet att stridsflygdivisionerna ombeväpnas från JAS 39 C/D till JAS 39 E för att öka den operativa förmågan på sikt. Ombeväpningen inleds under försvarsinriktningsperioden, men den första JAS 39 E-divisionen blir operativ först efter periodens slut. Utskottet lade särskild vikt vid tillgänglighet i stridsflygsystemet över tid och vid att ett ökat flygtidsuttag medges. Detta var för att bidra till att säkerställa den flygoperativa förmågan under ombeväpningsfasen. Utskottet underströk vidare vikten av att statens exportstödverksamhet utgår från en försvars- och säkerhetspolitisk helhetsbedömning som inbegriper konsekvenserna för Försvarsmaktens operativa förmåga. Om andra bemyndiganden i exportstödande syfte skulle

krävas utgick utskottet i sitt ställningstagande från att regeringen skulle redovisa en sådan helhetsbedömning.

När det gäller upplåtelse och överlåtelse av materiel har riksdagen även före bemyndigandet 2016 beslutat om ett bemyndigande till regeringen som inte varit avgränsat till stridsflygsystemet JAS 39. Bemyndigandet medgav att regeringen i exportstödjande eller säkerhetsfrämjande syfte genom internationellt samarbete sålde eller hyrde ut försvarsmateriel som inte längre behövdes för Försvarsmaktens operativa förmåga eller som annars kunde avvaras under en begränsad tid. Detta skedde med bifall till proposition 2004/05:5 (punkt 2) och det försvarsbeslut som avsåg perioden 2005–2007 (bet. 2004/05:F6U5).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Utskottet bedömer att ett förändrat omvärldsläge gör att tillgängligheten inom systemet JAS 39 C/D under den pågående ombeväpningsperioden är av stor operativ betydelse. I utvecklingen mot större operativ förmåga bör regeringen säkerställa att JAS 39 C/D får en ökad operativ tillgänglighet som därmed kan möjliggöra en mer gynnsam ombeväpningsplan. I budgetpropositionen för 2019 redogör regeringen för att utvecklingsavtalet för JAS 39 E har omförhandlats under 2018 och att initiala leveranser till staten därför kommer att ske 2020. Utskottet ser utmaningar i ombeväpningsplanen från JAS 39 C/D till JAS 39 E. Därför skulle utskottet välkomna att regeringen inför en konkret exportaffär återkommer med en begäran om bemyndigande att överlåta eller upplåta materielen. På så sätt kan riksdagen då närmare bedöma konsekvenserna av en export i ett sammanhang. Utskottet bedömer att vidmakthållande av JAS 39 C/D är avgörande för att säkerställa luftstridsförmågan även på sikt och att de bör opereras parallellt med JAS 39 E under ombeväpningsperioden. Mot bakgrund av dessa omständigheter bedömer utskottet att riksdagen bör avslå regeringens förslag till ett generellt bemyndigande för att i stället kunna ta ställning till vad ett mer konkret förslag från regeringen om överlåtelse eller upplåtelse av materiel skulle betyda för tillgängligheten och den samlade operativa förmågan i stridsflygsystemet. Med det anförda avstyrker utskottet proposition 2018/19:1 utgiftsområde 6 punkt 6.

Reviderad investeringsplan för Försvarsmakten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig med anledning av ett motionsyrkande bakom det utskottet anför om reviderade investeringsplaner för Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

Motionen

I motion 2018/19:2946 av Beatrice Ask m.fl. (M) betonar motionärerna vikten av att komma till rätta med de problem i Försvarmaktens investeringsplaner som Ekonomistyrningsverket (ESV) har pekat på. Motionärerna menar att stabila planeringsförutsättningar för försvarssektorn måste skapas för att kunna ha en fungerande process och bibehålla trovärdigheten för såväl försvarsmyndigheterna som försvarspolitikerna. Med anledning av kritiken från ESV om att informationen i investeringsplanen varken ger en översikt över materielobjektens eller vidmakthållandeåtgärdernas förväntade utfall över tid eller hur Försvarmakten avser att prioritera materielförsörjningen inom det beräknade anslaget vill motionärerna att regeringen ge Försvarmakten i uppdrag att ta fram en reviderad investeringsplan och att återredovisa uppdraget i samband med vårändringsbudgeten (yrkande 2).

Bakgrund

I avsnittet Anslag inom utgiftsområde 6 under rubriken Bakgrund och tidigare behandling redogör utskottet för ESV:s bedömning att utfallet för en väsentlig del av investeringsplanens materielobjekt och vidmakthållande kommer att inträffa senare än vad som redovisas i planerna eller kommer att utgå helt. För en fördjupad beskrivning av ESV:s bedömning att Försvarmaktens investeringsplaner inte följer det regelverk som styr statliga investeringar hänvisas till det tidigare avsnittet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet lägger stor vikt vid att Försvarmakten kommer till rätta med de problem som Ekonomistyrningsverket (ESV) har pekat på när det gäller myndighetens investeringsplaner. Utskottet anser att stabila planeringsförutsättningar för försvarssektorn måste skapas för att kunna ha en fungerande process och bibehålla trovärdigheten för såväl försvarsmyndigheterna som försvarspolitikerna. Med anledning av kritiken från ESV om att informationen i investeringsplanen varken ger en översikt över materielobjektens eller vidmakthållandeåtgärdernas förväntade utfall över tid eller hur Försvarmakten avser att prioritera materielförsörjningen inom det beräknade anslaget anser utskottet att regeringen bör ge Försvarmakten i uppdrag att ta fram reviderade investeringsplaner.

Eftersom riksdagen ska godkänna investeringsplanerna för både anskaffning och vidmakthållande av materiel för perioden 2019–2024 som riktlinje för Försvarmaktens investeringar och reviderade investeringsplaner bör dessa återredovisas i anslutning till 2019 års vårändringsbudget. Utskottet tillstyrker yrkande 2 i motion 2018/19:2946 av Beatrice Ask m.fl. (M) och föreslår att riksdagen ställer sig bakom det utskottet anför om reviderade investeringsplaner och tillkännager detta för regeringen.

Framtida inriktning för utgiftsområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om framtida inriktning för försvarsutgifterna.

Jämför reservation 2 (M) och 3 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:2816 av Beatrice Ask m.fl. (M) framhåller motionärerna att Sveriges försvarsförmåga behöver stärkas och att det kommer kräva ökade försvarsutgifter. Den senaste tiden har flera länder – främst i Nordeuropa – insett faran och åtagit sig att höja sina försvarsutgifter, och vissa länder har redan uppnått tvåprocentsmålet. För att möta ett oroligt omvärldsläge behöver Sveriges försvarsutgifter närma sig 2 procent av BNP med ambitionen att nå det målet under en tioårsperiod (yrkande 1).

I motion 2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) anförs att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motionen om att anslaget inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap aldrig bör underskrida 2 procent av BNP (yrkande 1).

Bakgrund och tidigare behandling

Vid beslutet om försvarspolitisk inriktning för 2016–2020 ställde sig utskottet positivt till avsikten att successivt stärka anslagen under försvarsinriktningsperioden och konstaterade att regeringen skulle återkomma i samband med budgetpropositionerna för att kunna tillföra 10,2 miljarder kronor utöver de förstärkningar som redan tidigare aviserats för den aktuella perioden (bet. 2014/15:F6U11).

Utskottet behandlade frågan om att utgiftsområde 6 styrs mot en anslagsnivå motsvarande 2 procent av BNP i budgetbetänkandena för 2016, 2017 och 2018 (bet. 2015/16:F6U1, bet. 2016/17:F6U1 och bet. 2017/18:F6U1). Utskottet konstaterade då att den säkerhetspolitiska situationen hade försämrats. Utskottet framhöll också att de förstärkningar som den försvarspolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna möjliggjorde var en god grund för att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

Att verksamheten inom utgiftsområde 6 utvecklas så att de mål som riksdagen har beslutat för inriktningsperioden uppfylls tillskrevs stor vikt. Hur väl beslutet om försvarets inriktning genomförs fram till 2020 bedömdes vidare vara avgörande för hur behoven under kommande inriktningsperiod kommer att se ut. Regeringens resultatredovisning bedömdes vara en grund för nödvändiga överväganden inför försvarsinriktningsbeslutet för perioden

fr.o.m. 2021. Utskottet delade den bedömning som försvarsministern redogjorde för i en interpellationsdebatt den 27 juni 2016 om vikten av att fokusera på det pågående arbetet med att genomföra det försvarsbeslut som riksdagen fattade i juni 2015.

I budgetbetänkandet för 2018 välkomnade utskottet att regeringen tillsammans med Moderaterna och Centern har kommit överens om att skjuta till ytterligare 2,7 miljarder kronor till totalförsvaret, av vilka 2,3 miljarder kronor går till det militära försvaret. Det bedömdes vara av stor vikt att verksamheten inom utgiftsområde 6 utvecklas så att de mål som riksdagen har beslutat för inriktningsperioden uppfylls. Hur väl besluten om försvarets inriktning genomförs fram till 2020 framhölls som avgörande för hur behoven under kommande inriktningsperiod kommer att se ut. Regeringens resultatredovisning beskrevs som en grund för nödvändiga överväganden inför försvarsinriktningsbeslutet för perioden fr.o.m. 2021. Utskottet vidhöll därmed sin syn på vikten av att fokusera på det pågående arbetet med att genomföra det försvarsbeslut som riksdagen fattade i juni 2015.

Utskottets ställningstagande

Utskottet bedömer att Sveriges försvarsförmåga behöver stärkas och vill i likhet med tidigare år understryka vikten av att verksamheten inom utgiftsområde 6 utvecklas så att de mål som riksdagen har beslutat för inriktningsperioden uppfylls. Utskottet vill alltså framhålla att det är avgörande hur väl besluten om försvarets inriktning genomförs fram till 2020 för hur behoven under kommande inriktningsperiod kommer att se ut. Utskottet vidhåller därmed sin syn på vikten av att det nu pågående arbetet med att genomföra det försvarsbeslut som riksdagen fattade 2015 prioriteras. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkanden med förslag om en framtida inriktning för försvarsutgifterna.

Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om dimensioneringen av Försvarsmaktens stöd till samhället.

Jämför reservation 4 (M, C) och 5 (KD).

Motionerna

I motion 2018/19:2472 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkar motionärerna att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Försvarsmaktens breda roll i samhället (yrkande 3). Motionärerna framhåller att det, utöver att förvalta och utveckla befintlig verksamhet, är viktigt att påbörja arbetet med

att se över om Försvarsmaktens mandat att bistå med flygresurser för brandbekämpning kan utökas med förbehållet att det inte inverkar menligt på Försvarsmaktens primära uppgifter.

I motion 2018/19:2817 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 4 och i motion 2018/19:2840 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 12 anför motionärerna att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motionen om att en tydligare skyldighet införs för Försvarsmakten att bistå andra myndigheter i samband med civila kriser. Det finns enligt motionärerna även anledning att överväga om regeringen i allt större utsträckning bör ges möjlighet att överpröva Försvarsmaktens beslut att neka bistånd i allvarliga kriser, vilket i sin tur kan innebära att Försvarsmaktens behov av resurser ökar.

Bakgrund och tidigare behandling

När regeringen i propositionen Ett användbart försvar (prop. 2008/09:140 s. 37) lämnade förslag till en ny försvarspolitisk inriktning redovisade regeringen att Försvarsmakten bör kunna bistå det övriga samhället och andra myndigheter vid behov. Regeringen framhöll att Försvarsmakten i många fall har resurser som saknas inom andra samhällssektorer och som ofta är användbara när samhället utsätts för påfrestningar. Det bedömdes som naturligt att dessa resurser kommer till användning när så behövs. Förutsättningen var enligt regeringen att stöd kunde ges inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmågor och resurser. Stödet skulle normalt kunna inordnas i Försvarsmaktens ordinarie verksamhet och fick enligt regeringen varken bli dimensionerande eller utgöra ett hinder för den ordinarie verksamheten vid myndigheten.

I budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 6) konstaterade regeringen att Försvarsmaktens stöd till polisen med medeltung helikopterkapacitet – som helikopterbataljonen ska planera, öva och ha beredskap för – ställer dimensionerande krav på Försvarsmaktens beredskap och verksamhet. Det innebar enligt regeringens redovisning ett avsteg från principen att Försvarsmaktens stöd till civila aktörer ska ges med befintliga förmågor och resurser. Regeringen ansåg att principen fortfarande var giltig och viktig men att den aktuella kapaciteten var så pass unik och vinsterna på samhällsnivå så pass stora att ett avsteg i det specifika fallet bedömdes vara motiverat. Regeringen beskrev utvecklingen av samverkan mellan Försvarsmakten och polisen som angelägen. Som ett led i detta gav regeringen Försvarsmakten i uppgift att stödja polisens nationella insatsstyrka och vissa andra polisiära enheter med medeltung helikopterförmåga. I budgetpropositionen redovisades att Försvarsdepartementet den 30 januari 2013 hade tillsatt en utredare med uppgift att överväga Försvarsmaktens möjligheter att på kort och lång sikt stödja polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet (Fö2013:A). Uppdraget slutredovisades den 15 juni 2013. Utredaren lämnade ett förslag som innebar att stödet som Försvarsmakten skulle lämna till polisen med två medeltunga helikoptrar

omfattade tio flygtimmar per vecka, och utredaren redovisade att kostnaden för ett fullt utbyggt stöd skulle uppgå till ca 50 miljoner kronor per år. Av utredningen framgick även att det skulle tillkomma kostnader för investeringar om ca 25 miljoner kronor för att bl.a. kunna möta behovet av tidskritiska transporter. Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2014 konstaterade utskottet att helikopterkapaciteten är unik och att vinsterna på samhällsnivå är så pass stora att ett avsteg kan motiveras. Eftersom polisens transportkapacitet kan vara avgörande vid allvarliga händelser välkomnade utskottet regeringens förslag om att delvis kompensera Försvarsmakten för ökade kostnader.

När riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 framhöll utskottet att det var positivt att regeringen beskrev det som en av Försvarsmaktens fyra uppgifter att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Utskottet menade att uppgiften är viktig och tydligt formulerad men att den aldrig får bli dimensionerande för Försvarsmakten. Av det följde enligt utskottets bedömning att polisen och andra myndigheter själva bör ha de personella och kompetensmässiga resurser som krävs för att lösa organisationens grundläggande uppgifter i den dagliga verksamheten (bet. 2014/15:FöU11).

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1) konstaterade regeringen att Försvarsmakten under 2014 hade fortsatt att lämna värdefullt stöd till civil verksamhet och att myndighetens förmåga att stödja civil verksamhet hade utvecklats. I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1) redovisade regeringen att stödet till polisen hade utökats och att helikopterkapacitet upprätthölls dygnet runt sedan slutet av 2015. Regeringen redovisade att viktiga steg tagits mot ökat samarbete för att möta hotet från terrorism. Även om det inte är en dimensionerande uppgift var regeringens bedömning dessutom att Försvarsmakten hade haft förmåga att stödja det övriga samhället och andra myndigheter.

I budgetbetänkande 2016/17:FöU1 anförde utskottet att när riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 hade utskottet sett det som positivt att en av Försvarsmaktens fyra uppgifter även i fortsättningen var att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Utskottet ansåg fortfarande att uppgiften var viktig men underströk att den aldrig får bli dimensionerande för Försvarsmakten med undantag för stödet till polisen med helikoptertransporter. När det gällde förslaget som regeringen lämnade 2013 om att Försvarsmakten skulle kunna stödja polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet ansåg utskottet att kapaciteten var så pass unik och samhällsvinsterna så pass stora att ett avsteg från principen att Försvarsmaktens stöd inte ska vara dimensionerande ändå var motiverat. Utskottet såg därför positivt på vad regeringen anförde i budgetpropositionen för 2017 om att stödet till polisen med medeltung helikopterkapacitet skulle förlängas och att stödet ska bli en ordinarie uppgift för Försvarsmakten. I budgetbetänkande 2017/18:FöU1 gjorde utskottet samma bedömning och framhöll dessutom att man i nuläget inte skulle lägga till fler undantag och

utöka ändamålet för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap ytterligare.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2019 att drygt 33,67 miljarder anvisas för förbandsanslaget, och för 2018 beslutade riksdagen att anvisa 34,94 miljarder (bet. 2017/18:FöU1, rskr. 2017/18:101).

Utskottets ställningstagande

I samband med att riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 framhöll utskottet det som positivt att en av Försvarsmaktens fyra uppgifter även i fortsättningen är att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Som utskottet tidigare gett uttryck för är uppgiften viktig, men utskottet understryker nu som då att den inte ska bli dimensionerande för Försvarsmakten. Undantag har gjorts för stödet till polisen med helikoptertransporter. År 2013 lämnade regeringen förslag om att Försvarsmakten skulle kunna stödja polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet. Utskottet ansåg att kapaciteten var så pass unik och samhällsvinsterna så pass stora att ett avsteg från principen att Försvarsmaktens stöd inte ska vara dimensionerande ändå var motiverat.

Utskottet vidhåller samma bedömning som tidigare i fråga om Försvarsmaktens stöd till polisen, och mot bakgrund av detta har utskottet nu konstaterat att regeringen kan behöva komplettera eller förändra anslagsändamålen för anslaget 1:1.

Utskottet ser inte skäl att vidta fler åtgärder än att tydliggöra anslagsändamålet för anslaget 1:1, varför utskottet avstyrker motionsyrkandena om dimensioneringen av Försvarsmaktens stöd till samhället.

Anskaffning av medelräckviddigt luftvärn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden med förslag till initiativ med anledning av regeringens beslut att anskaffa ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd. Riksdagen ställer sig med anledning av ett motionsyrkande bakom det utskottet anför om en redovisning av livscykelkostnaden för det medelräckviddiga luftvärnssystemet Patriot och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen lägger skrivelse 2017/18:290 till handlingarna.

Jämför reservation 6 (V) och 7 (SD).

Skrivelsen

Till följd av riksdagens tillkännagivande om förankring av anskaffningen av ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd (bet. 2017/18:FöU1, rskr. 2017/18:101) redogör regeringen för anskaffningen av luftvärnssystemet Patriot i en skrivelse (skr. 2017/18:290).

Motionerna

I motion 2018/19:49 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) anför att regeringen bör avvakta med köpet av ett medelräckviddigt luftvärn till dess att en ordentlig försvars- och säkerhetspolitisk analys har gjorts tillsammans med en noggrann beräkning av kostnader och följdkostnader. Motionärerna anser att utgångspunkten ska vara att värna vår militära alliansfrihet, och de menar att den rödgröna regeringen sökt ett allt närmare militärt samarbete med både USA och Nato. Det försämrade säkerhetspolitiska läget i vår omvärld och maktkampen mellan Nato och Ryssland bidrar enligt motionärernas uppfattning till ökad osäkerhet och upprustning. Enligt motionen riskerar anskaffningen av Patriot att bli en mycket dyr affär, och den slutgiltiga kostnaden bedöms kraftigt överstiga de 12 miljarder kronor som avsatts för köpet. Motionärerna framhåller att det är oklart om investeringen verkligen genererar tillräcklig nytta för pengarna. Enligt motionen riskerar kostnaderna att bli så höga att annan angelägen materiel får stå tillbaka. Den statliga utredning om Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov som presenterades tidigare i år föreslog att inköpet av ett nytt luftvärn skjuts på framtiden. Motionärerna bedömer därför att regeringens beslut snarare handlar om en politisk vilja att göra USA till lags än om att sätta den svenska försvarsnyttan främst.

I motion 2018/19:42 av Allan Widman m.fl. (L) anför att regeringen bör redovisa livscykelkostnaden för ett medelräckviddigt luftvärnssystem. Motionärerna konstaterar att regeringen inte lämnar någon ekonomisk redovisning i skrivelsen utan bara anger att anskaffningen ryms inom det

beställningsbemyndigande som riksdagen beslutat om på 78 miljarder kronor och att det även ryms inom planeringen för Försvarsmaktens anslag 1:3. Ökade kostnader för infrastruktur, drift och underhåll samt kostnader för att upprätthålla systemets förmåga efter 2021 och under systemets livslängd bör enligt regeringen omhändertas genom omprioriteringar inom berörda anslag. Motionärerna menar att regeringen vid större, långsiktiga och principiellt viktiga anskaffningar brukar göra en bedömning av materielens livscykelkostnad. Så skedde t.ex. 2012 när beslut fattades om utveckling och anskaffning av JAS 39 Gripen E. I motionen framhålls därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med en bedömning av livscykelkostnaden eftersom det underlättar riksdagens uppföljning av materielsystemen och ger en uppfattning om hur stora omprioriteringar som kan behöva göras mellan de olika anslagen.

I motion 2018/19:59 av Roger Richtoff m.fl. (SD) anförts att de ekonomiska konsekvenserna av att säga upp avtalet om inköp av Patriotsystemet bör undersökas (yrkande 1) och att en offert på kostnaden för inköp av Aster 30 med svensk sensor och tillhörande CAMM-robotar bör begäras (yrkande 2). I motionen understryks att Försvarsmaktens förmåga att undvika bekämpning är central. Aktiva såväl som passiva skyddsåtgärder mot detta, t.ex. i form av stridsflyg och luftvärn, är oerhört viktiga. Viktigast vid utformningen av luftförsvaret är att angriparen inte kan flygbekämpa mål ohotad med relativt billiga korräckviddiga vapen. Luftvärnet kommer inte heller vid en kraftig utbyggnad att ge ett fullgott skydd utan bara att räcka till för att skydda ett fåtal mål i Sverige. Det kan dock försvåra och göra angrepp av prioriterade mål som t.ex. flygbaser kostsammare för motståndaren. Inget luftvärnssystem är bra mot alla mål. Av dessa skäl anser motionärerna att det är av synnerlig vikt att förse Försvarsmakten med ett system som är så väl utformat som möjligt. Det finns enligt motionen flera problem med det amerikanska Patriotsystemet som regeringen valt. Motionärerna föreslår därför att regeringen undersöker möjligheterna att säga upp avtalet om inköp av Patriotsystemet och i stället begär en offert från tillverkaren av Aster 30 med svenska sensorer, detta för att sedan välja det tekniskt bästa och mest kostnadseffektiva systemet. Motionärerna konstaterar att regeringen inte redovisar vad Patriotsystemet kan komma att kosta utan anser att det ska anskaffas inom ramen för befintlig materielbudget. I och med att regeringen inte har aviserat någon budgetförstärkning finns det enligt motionärerna en påtaglig risk för att inköpet av luftvärnssystem blir en gökunge. I motionen framhålls att Aster 30 med svensk sensor och bärare skulle leverera önskad kapacitet till lägre kostnad. I utredningen Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov (SOU 2018:7) konstaterar utredaren att inköpet av Patriot kommer att låsa en betydande del av Försvarsmaktens materielbudget under perioden fram till 2029 om inte omfattande utökningar av försvarsbudgeten äger rum. Motionärerna anser att det är olyckligt i ett läge där det finns stora materielbehov, och de vill understryka behovet av kostnadseffektivitet.

Bakgrund och tidigare behandling

I Förvarsberedningens rapport Försvaret av Sverige – Starkare försvar för en osäker tid (Ds 2014:20) föreslogs att ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd som har förmåga att bekämpa kryssningsrobotar skulle tillföras. I den försvarspolitiska inriktningspropositionen Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) och i regeringens inriktningsbeslut till Förvarsmakten den 25 juni 2015 angav regeringen att ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd skulle tillföras en bataljon under perioden 2016–2020 och att den andra bataljonen skulle få systemet under perioden efter 2020. I propositionen beskrivs att utvecklingen av ett försvar av Europa mot ballistiska robotar är av strategisk vikt för Ryssland. I propositionen beskrivs att utbyggnaden av ett sådant försvarssystem och dess eventuella förmåga att bekämpa interkontinentala robotar enligt rysk bedömning skulle påverka den strategiska balansen gentemot USA negativt. I propositionen preciseras dock inte om ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd ska tillföra förmåga att bekämpa kryssningsrobotar eller ballistiska robotar. Regeringen bedömde vidare i den försvarspolitiska inriktningspropositionen att utvecklingen i omvärlden visade på behovet av ett nytt luftvärnsrobotsystem med medellång räckvidd. I propositionen framhölls att det ligger i svenskt intresse att upprätthålla och ytterligare fördjupa den bilaterala relationen till USA och att USA, som är världsledande när det gäller militär förmågeutveckling, bör vara prioriterat för Sveriges försvarssamarbete. Ett övergripande ändamål borde, enligt vad regeringen framhöll i inriktningspropositionen, vara att utveckla Förvarsmaktens förmåga kopplat till bl.a. interoperabilitet, övningar och materielsamarbete med USA. I betänkandet Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020 behandlade utskottet inte frågan om medelräckviddigt luftvärn (bet. 2014/15:FöU11).

Enligt regeringens skrivelse om anskaffning av medelräckviddigt luftvärn (skr. 2017/18:290) bemyndigade regeringen i maj 2016 Försvarets materielverk att förhandla nödvändiga internationella överenskommelser med behöriga myndigheter i Frankrike, Italien, Storbritannien, Tyskland och USA samt den mellanstatliga Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar). Syftet var enligt regeringens skrivelse om medelräckviddigt luftvärn att få en fullständig bild över anskaffnings- och vidmakthållandekostnad, operativ effekt, upphandlingsformer, finansieringslösningar och framtida vidareutvecklingsbehov. Baserat på de resultat som Försvarets materielverk redovisade förordade Förvarsmakten det amerikanska luftvärnssystemet Patriot. Förvarsmakten bedömde att det var av avgörande betydelse att tillföra förmåga med luftvärn med medellång räckvidd inklusive förmåga att bekämpa taktiska ballistiska robotar senast 2020.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1) redovisade regeringen förslaget till investeringsplan, och det medelräckviddiga luftvärnet var en av de större anskaffningar som regeringen angav att Förvarsmakten avsåg att

beställa under försvarsperioden. Anskaffningen ingår i den investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel som riksdagen godkänt som riktlinje för Försvarsmaktens investeringar.

I december 2016 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare (dir. 2016:110) med uppdrag att beskriva Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov och att utarbeta förslag till hur materieförsörjningen kan prioriteras och effektiviseras för att säkra och utveckla den operativa förmågan efter 2020. Utredningen skulle redovisa de åtgärder som inte ryms inom oförändrade ekonomiska ramar i prioritetsordning med inriktningen att bl.a. tillföra ett nytt luftvärnssystem med medelräckvidd till en bataljon under perioden. Utredningen skulle vidare beskriva konsekvenserna för Försvarsmaktens operativa förmåga av de föreslagna materielprioriteringarna.

I november 2017 beslutade regeringen att ge Försvarets materielverk i uppdrag att sända en förfrågan om anbud till behörig myndighet i USA och att inleda förhandlingar om att anskaffa luftvärnssystemet Patriot. Inriktningen för förhandlingarna angavs vara att leverans bör ha påbörjats 2020 och att hela systemet ska vara slutlevererat senast 2025.

Vid riksdagens behandling av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1) tillstyrkte riksdagen regeringens förslag om att anskaffa ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd, men tillkännagav samtidigt att regeringen bör förankra anskaffningen i riksdagen (bet. 2017/18:F6U1, rskr. 2017/18:101). Utskottet betonade vikten av tydlighet i regeringens framställan i samband med bemyndiganden för materielanskaffningar. Eftersom ett bemyndigande är liktydigt med att anslag så småningom måste anvisas framhöll utskottet att det är naturligt att beslut om omfattning av och ändamål med ett bemyndigande prövas lika noga som ett anslagsbeslut. Finansutskottet har vid upprepade tillfällen (bl.a. i bet. 1998/99:FiU1, bet. 2003/04:FiU11, bet. 2007/08:FiU11) framhållit att riksdagen vid beslut om bemyndiganden bör göra en lika noggrann prövning av omfattning och ändamål som vid anslagsbeslut. Vidare har finansutskottet slagit fast principer för utformningen av beställningsbemyndiganden. Finansutskottet har även betonat vikten av att redovisningen till riksdagen av frågor som har budgeteffekter präglas av öppenhet och tydlighet (bet. 2014/15:FiU1). Även försvarsutskottet har framhållit behovet av tydlighet inom bemyndiganderamen som en förutsättning för att riksdagen ska kunna utföra sitt uppdrag och utöva sin finansmakt. I samband med beslutet om att fullfölja anskaffningen av artillerisystemet Archer konstaterade finansutskottet i Vårändringsbudget för 2015 (bet. 2014/15:FiU21) att det inte framgick av regeringens ändringsbudget vad fullföljande innebar, utan att regeringen hade för avsikt att återkomma till riksdagen med omfattningen och konsekvenserna av ett eventuellt utökat åtagande. Finansutskottet betonade då att eventuella ökade kostnader måste bli föremål för sedvanlig budgetberedning. Den fördyring som eventuellt kan uppkomma bör därför prövas inom ramen för den ordinarie årliga budgetprocessen t.ex. genom att medel omfördelas inom utgiftsområdet eller mellan olika utgiftsområden. Utskottet konstaterade att motsvarande osäkerhet

fanns kring omfattningen av luftvärnsanskaffningen. Utskottet bedömde att budgetpropositionen inte fullt ut tillfredsställde riksdagens behov inför beslutet om ett medelräckviddigt luftvärn.

Utredningen om Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov (SOU 2018:7) bejakade de operativa behoven i sitt betänkande från februari 2018 och konstaterade bl.a. att luftvärnsskyddet av stridskrafterna är viktigt. Utredningen konstaterade att ett medelräckviddigt luftvärn har en betydande räckvidd för att bekämpa transportflygplan, mindre räckvidd mot manövrerande stridsflyg och än mindre mot ballistiska robotar. Utredningen såg systemet som en förutsättning för att bekämpa snabba mål på hög höjd men menade att långsamma mål som upptäcks på kort avstånd, t.ex. helikoptrar och kryssningsrobotar, kan bekämpas med både enklare och billigare system än det medelräckviddiga. Ett försvar mot ballistiska robotar förutsätter, enligt utredningen, förutom luftvärnsrobotar att det finns ett anpassat sensorsystem som hinner upptäcka robotar och ge målkoordinater i tid för att bekämpa dem. Sensorer och eldenheter måste därutöver vara sammankopplade med ett sambandssystem som är tillräckligt snabbt för att i tid överföra målinformation om dessa snabba robotar. Att skapa luftförsvar mot ballistiska robotar är därför kostsamt. Utredningen ansåg att spridning och frekventa ombaseringar av egna förband bör övervägas som alternativ till luftvärn mot ballistiska robotar. Eftersom ett medelräckviddigt luftvärn är ett högvärdigt mål för en fiende kommer systemet att behöva skyddas med bl.a. korträckviddigt luftvärn och förband som skyddar mot hot från specialförband. Utredningen menade att det medelräckviddiga luftvärnet var det största materielsystem som inplanerats men ännu inte beställts och såg det därför som den enskilt största möjliga omprioriteringen för finansiering av andra högt prioriterade åtgärder. Därmed föreslog utredningen att anskaffningen av systemet skulle senareläggas. Utredningen bedömde att andra åtgärder, inte minst i närtid, hade högre prioritet bl.a. mot bakgrund av att nästan halva materielbudgeten för markstridskrafterna skulle tas i anspråk fram till 2029 för att anskaffa det medelräckviddiga luftvärnet. Utredningen bedömde vidare att en tillräckligt god förmåga för att skapa ett grundläggande och trovärdigt skydd mot flygstridskrafter skulle komma att kräva ytterligare ekonomiska tillskott.

I april 2018 tog Försvarets materielverk emot ett erbjudande och förslag till överenskommelse om anskaffning av luftvärnssystemet Patriot. Erbjudandet omfattade fyra eldenheter, som var och en innehöll en stridsledningscentral, en spanings- och eldledningsradar, ett kraftverk samt tre lavetter. Det omfattade även två typer av robotar. Av erbjudandet framgick också att samtliga fyra eldenheter kommer att produceras och levereras till Sverige samlat. Erbjudandet skulle besvaras senast den 10 augusti 2018.

Den 2 augusti 2018 beslutade regeringen att bemyndiga Försvarsmakten att anskaffa ett nytt luftvärn med medellång räckvidd. Samma dag bemyndigade regeringen Försvarets materielverk att ingå en internationell överenskommelse om anskaffningen. Regeringen bedömde fortfarande att anskaffningen av

Patriot skulle bidra till förmågan att värna vår nationella säkerhet i enlighet med de behov som konstaterats i Försvarsberedningens rapport och den försvarspolitiska inriktningspropositionen och därför borde prioriteras. Erbjudandet innebar att båda luftvärnsbataljonerna skulle kunna utrustas med systemet före 2025. Materielen tillförs, enligt regeringens skrivelse, förbanden i den takt som främst tillgången på utbildad personal medger under 2021–2024.

Vid utskottssammanträdena den 19 oktober, den 7 och den 16 november 2017 samt den 27 mars, den 25 maj och den 1 augusti 2018 informerade försvarsminister Peter Hultqvist försvarsutskottet om anskaffningen av ett medelräckviddigt luftvärn.

I budgetpropositionen för 2019 redovisar regeringen bedömningen att tillkännagivandet om att förankra anskaffningen av ett medelräckviddigt luftvärn (bet. 2017/18:F6U1, rskr. 2017/18:101) nu är slutbehandlat.

Kostnader för projektet

Försvarsmakten har, enligt regeringens skrivelse om medelräckviddigt luftvärn, prioriterat ekonomiskt utrymme för anskaffningen som därmed ingår i myndighetens investeringsplan. Av skrivelsen framgår att Försvarsmakten inom den ekonomiska ram som avsatts för anskaffningen även har inkluderat anskaffning av övrig materiel som t.ex. kostnader för lastbilar, integration, uppgradering och nyanskaffning av stödsystem som sambandsmateriel och sensorer som ingår i luftvärnsbataljonerna. Regeringen redovisar vidare att anskaffningen ryms inom de befintliga och beräknade ramarna för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar och inom det av riksdagen beslutade beställningsbemyndigandet för anslaget om 78 miljarder kronor. Anskaffningen innebär enligt regeringen att den särskilda kredit i Riksgäldskontoret som är avsedd för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital, och som för närvarande uppgår till ca 19 miljarder kronor, behöver utökas under 2021 till 2025. Regeringen redovisar vidare att ökade kostnader för infrastruktur, drift och underhåll samt upprätthållande av systemets förmåga som uppstår efter 2021 och under systemets livslängd bör omhändertas genom omprioriteringar inom berörda anslag.

I Försvarsmaktens budgetunderlag för 2018 redovisade Försvarsmakten förslag till inriktning och materielanskaffning för markstridskrafterna fram t.o.m. 2029. Mellan 2018 och 2029 föreslog Försvarsmakten att markstridskrafterna skulle få anskaffa materiel för totalt ca 30 miljarder kronor. För den initiala anskaffningen av ett nytt luftvärnssystem redovisar Utredningen om Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov (SOU 2018:7) att ca 12 miljarder kronor har avsatts. Den totala kostnaden bedömde utredningen bero på val av ledningssystem, sensorer, mängden robotar, etc. Utredningen konstaterade därmed att en betydande del av investeringsplanen för markstridskrafternas nyinvesteringar tas i anspråk fram t.o.m. 2029 för att anskaffa ett medelräckviddigt luftvärn. Utredningen noterade att cirka halva

materielbudgeten för markstridskrafterna skulle tas i anspråk fram till 2029 för att anskaffa det medelräckviddiga luftväret.

Vid utskottssammanträdet den 16 november 2017 kompletterade försvarsminister Peter Hultqvist tidigare information om arbetet med anskaffning av ett medelräckviddigt luftvärn (prot. 2017/18:8). Försvarsministern uppgav bl.a. att av de uppgifter som lämnats till utskottet om att inleda förhandlingar om att köpa det amerikanska luftvärnssystemet Patriot för uppskattningsvis 10 miljarder kronor inte längre omfattas av sekretess.

I Försvarsmaktens budgetunderlag för 2019 beskrev myndigheten i februari 2018 att riskinformation överlämnats till Försvarets materielverk om anbudsprocessen för det medelräckviddiga luftvärnssystemet Patriot. Försvarsmakten konstaterade att inbetalningen kommer att göras i amerikanska dollar enligt en överenskommen inbetalningsplan om ett kontrakt ingås med USA. Försvarsmakten bedömde att valutarisken därför var viktig att hantera för att skapa ökad planeringssäkerhet. Eftersom Försvarets materielverk inte hade valutasäkra upphandlingar från USA via s.k. Foreign Military Sales framhöll Försvarsmakten det som väsentligt att Försvarsmakten och Försvarets materielverk utarbetar en rutin så att Försvarsmakten kan instruera Försvarets materielverk att genomföra valutasäkring. I ESV:s rapport från november 2018 (dnr 2018-00176) beskriver myndigheten att materielavtalens valutarisker i normalfallet inte har varit säkrade i förhållande till kursförändringar, men ESV noterar i rapporten att betalningar för det nyligen beställda luftvärnssystemet Patriot har valutasäkrats.

Utskottets ställningstagande

När det gäller kostnaden för det medelräckviddiga luftvärnssystemet Patriot lämnar regeringen inte någon ekonomisk redovisning i skrivelsen utan anger bara att anskaffningen ryms inom det beställningsbemyndigande på 78 miljarder kronor som riksdagen beslutat om och att det även ryms inom planeringen för Försvarsmaktens anslag 1:3. Ökade kostnader för infrastruktur, drift och underhåll samt kostnader för att upprätthålla systemets förmåga efter 2021 och under systemets livslängd bör enligt regeringen omhändertas genom omprioriteringar inom berörda anslag. I skrivelsen anges att medel behöver avsättas för kostnader för t.ex. lastbilar, integration, uppgradering och nyanskaffning av stödsystem som sambandsmateriel och sensorer som ingår i luftvärnsbataljonerna.

Utskottet vill framhålla att regeringen vid större, långsiktiga och principiellt viktiga anskaffningar brukar göra en bedömning av materielens livscykelkostnad. Så skedde t.ex. 2012 när beslut fattades om att utveckla och anskaffa JAS 39 E. Utskottet anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med en bedömning av livscykelkostnaden eftersom det underlättar riksdagens uppföljning av materielssystemen och ger en uppfattning om hur

stora omprioriteringar som kan behöva göras mellan de olika anslagen för att upprätthålla Patriotsystemets operativa förmåga.

Utskottet tillstyrker motion 2018/19:42 av Allan Widman m.fl. (L) och föreslår att riksdagen ställer sig bakom det utskottet anför om en redovisning av livscykelkostnaden för det medelräckviddiga luftvärnssystemet Patriot och tillkännager detta för regeringen.

Utskottet finner inte skäl att vidta några åtgärder med anledning av övriga motionsyrkanden, vilka därmed avstyrks och skrivelse 2017/18:290 kan läggas till handlingarna.

Reservationer

1. Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6, punkt 1 (SD)

av Roger Richtoff (SD), Josef Fransson (SD) och Caroline Nordengrip (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att militära förmågor inte bör sparas bort och att målen för svensk försvarsförmåga därför bör vara bestämda och försvarsanslaget anpassas efter dessa. Regeringen och riksdagen bör ansvara för anslagstilldelning, för större investeringar, för att sätta upp mål för totalförsvaret, för beredskapshöjningar och för order om att inleda skarpa situationer. Försvarsmakten bör ansvara för att skapa god krigföringsförmåga, militär strategi och taktik samt för att genomföra operationer. Vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om direktiv till det militära försvaret för att Försvarsmakten ska kunna skapa god krigsförmåga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 5 (M)

av Jan R Andersson (M), Pål Jonson (M), Alexandra Anstrell (M) och Lars Püss (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2816 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 1 och
avslår motion
2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att Sveriges försvarsförmåga behöver stärkas och kan konstatera att det kommer att kräva ökade försvarsutgifter. Den senaste tiden har flera länder – främst i Nordeuropa – insett faran och åtagit sig att höja sina försvarsutgifter, och vissa länder har redan uppnått tvåprocentmålet. För att möta ett oroligt omvärldsläge anser vi att Sveriges försvarsutgifter behöver närma sig 2 procent av BNP med ambitionen att nå det målet under en tioårsperiod. Vi föreslår att riksdagen därför ställer sig bakom det som anförs i reservationen om ambitionen att nå tvåprocentmålet inom en tioårsperiod och tillkännager detta för regeringen.

3. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 5 (SD)

av Roger Richtoff (SD), Josef Fransson (SD) och Caroline Nordengrip (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motion

2018/19:2816 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Försvarets andel av BNP är på väg mot rekordlåga 1 procent. Sverigedemokraterna har lämnat förslag på hur det svenska försvaret kan rustas till ett starkt nationellt försvar. Förslagen till satsningar innebär att det svenska försvaret återförs till ungefär det omfång och den förmåga det hade 1999. För att garantera rikets säkerhet anser vi att nedrustningspolitiken måste få ett slut. Länderna i vår närhet har försvarsanslag nära 2 procent av BNP eller har beslutat att lägga sig på den nivån. Vi föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen om att anslaget inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap aldrig bör underskrida 2 procent av BNP och tillkännager det för regeringen.

4. Försvarsmaktens uppgifter vid civila kriser, punkt 6 (M, C)

av Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Pål Jonson (M), Alexandra Anstrell (M) och Lars Püss (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:2817 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 4 och
2018/19:2840 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 12.

Ställningstagande

Vi anser att det finns anledning att överväga om regeringen i allt större utsträckning bör ges möjlighet att överpröva Försvarsmaktens beslut att neka bistånd i allvarliga kriser, vilket i sin tur kan innebära att Försvarsmaktens behov av resurser ökar. För att uppnå detta bör en tydligare skyldighet för Försvarsmakten att bistå andra myndigheter i samband med civila kriser införas. Vi föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det införs en tydligare skyldighet för Försvarsmakten att bistå andra myndigheter i samband med civila kriser och tillkännager det för regeringen.

5. Försvarsmaktens breda roll, punkt 7 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2472 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag föreslår att regeringen påbörjar arbetet med att se över Försvarsmaktens mandat i fråga om att bistå med flygresurser för brandbekämpning. Myndigheten bör göra detta utöver att förvalta och utveckla befintlig verksamhet, och jag anser att det är viktigt att utöka Försvarsmaktens mandat med förbehållet att det inte får inverka menligt på myndighetens primära uppgifter. Jag föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i

motionen om Försvarsmaktens breda roll i samhället och tillkännager det för regeringen.

6. Avvaktande med köp av medelräckviddigt luftvärn, punkt 8 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:49 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V).

Ställningstagande

Jag föreslår att regeringen avvaktar med köpet av ett medelräckviddigt luftvärn till dess att en ordentlig försvars- och säkerhetspolitisk analys har gjorts tillsammans med en noggrann beräkning av kostnader och följdkostnader. Den rödgröna regeringen har sökt ett närmare militärt samarbete med både USA och Nato men jag anser att utgångspunkten ska vara att värna vår militära alliansfrihet. Det försämrade säkerhetspolitiska läget i vår omvärld och maktkampen mellan Nato och Ryssland bidrar till ökad osäkerhet och upprustning. Jag anser att anskaffningen av Patriot riskerar att bli en mycket dyr affär, och den slutgiltiga kostnaden bedöms kraftigt överstiga de 12 miljarder kronor som avsatts för köpet. Det är oklart om investeringen verkligen genererar tillräcklig nytta för pengarna, och kostnaderna riskerar att bli så höga att annan angelägen materiel får stå tillbaka. Den statliga utredning om Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov som presenterades tidigare i år föreslog att inköpet av ett nytt luftvärn skulle skjutas på framtiden. Jag tror därför att regeringens beslut snarare handlar om en politisk vilja att göra USA till lags än om att sätta den svenska försvarsnyttan främst. Riksdagen bör därför ställa sig bakom det som anförs i reservationen om att avvakta med köp av medelräckviddigt luftvärn och tillkänna det för regeringen.

7. Upphävande av köp av Patriotsystemet och offert på annat medelräckviddigt luftvärn, punkt 10 (SD)

av Roger Richtoff (SD), Josef Fransson (SD) och Caroline Nordengrip (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:59 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi anser att de ekonomiska konsekvenserna av att säga upp avtalet om inköp av Patriotsystemet bör undersökas. I och med att regeringen inte har avisert någon budgetförstärkning ser vi en påtaglig risk för att inköpet av luftvärnssystemet Patriot blir en gökunge. I utredningen Försvarmaktens långsiktiga materielbehov (SOU 2018:7) konstaterade utredaren att inköpet av Patriot kommer att låsa en betydande del av Försvarmaktens materielbudget under perioden fram till 2029 om inte försvarsbudgeten utökas betydligt. Vi anser att regeringens inköp av Patriotsystemet är olyckligt i ett läge där det finns stora materielbehov och vill understryka behovet av kostnadseffektivitet. Samtidigt vill vi understryka att Försvarmaktens förmåga att undvika bekämpning är central. Aktiva såväl som passiva skyddsåtgärder mot detta, t.ex. i form av stridsflyg och luftvärn, är oerhört viktiga. Vi anser att det finns flera problem med det amerikanska Patriotsystemet som regeringen valt. Vi anser att regeringen bör begära en offert på kostnaden för inköp av Aster 30 med svensk sensor och tillhörande CAMM-robotar. Med hänsyn till kostnadseffektivitet menar vi att det är av synnerlig vikt att förse Försvarmakten med ett system som är så väl utformat som möjligt. Vi anser att Aster 30 med svensk sensor och bärare skulle leverera önskad kapacitet till lägre kostnad än Patriotsystemet och menar att regeringen bör välja det tekniskt bästa och mest kostnadseffektiva systemet. Vi föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs om att regeringen bör undersöka kostnaden för att säga upp avtalet om inköp av Patriotsystemet och begära en offert på ett annat medelräckviddigt luftvärnssystem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 2 (S, V, MP)

Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Mattias Ottosson (S), Hanna Gunnarsson (V), Elisabeth Falkhaven (MP), ClasGöran Carlsson (S) och Heléne Björklund (S) anför:

Den budgetproposition som lämnades till riksdagen den 15 november 2018 var beslutad av en övergångsregering. Särskilda principer tillämpades därför vid utformningen av propositionen, där utgångspunkten var den av riksdagen beslutade budgeten för 2018. Efter att riksdagen den 12 december 2018 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomsterna än de som övergångsregeringen föreslagit, och som vi anser måste betraktas som en helhet, avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 6.

Efter valet hösten 2018 röstade fler än hälften av den nyvalda riksdagens ledamöter nej på frågan om statsministern hade tillräckligt stöd i riksdagen, detta trots att de rödgröna partierna utgör det största blocket med 144 mandat mot de borgerliga partiernas 143 mandat. Med anledning av detta entledigades samtliga statsråd, och Sverige styrs av en övergångsregering. Eftersom någon ny regering ännu inte har tillträtt uppehåller de entledigade statsråden sina befattningar som en övergångsregering, i enlighet med regeringsformens bestämmelser.

Detta är första gången som en övergångsregering lämnar en budgetproposition till riksdagen. I regeringsformen, riksdagsordningen och budgetlagen finns bestämmelser om budgetpropositionen och dess innehåll. Någon särskild reglering av hur en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering ska utformas finns inte.

I en promemoria från Statsrådsberedningen har vissa riktlinjer utfärdats för det praktiska arbetet i Regeringskansliet under en övergångsregeringsperiod. Konstitutionsutskottet har vid granskningar av en övergångsregerings befogenheter hänvisat till dessa riktlinjer. Enligt riktlinjerna bör en övergångsregering endast avgöra löpande eller brådskande ärenden. Vidare anges att en övergångsregering inte bör lägga fram propositioner som är politiskt kontroversiella eller som har en tydlig partipolitisk inriktning.

När det särskilt gäller en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering anges att den inte bör innehålla förslag som har en tydlig partipolitisk inriktning. Av regeringsformen följer vidare att den senaste beslutade budgeten ska fortsätta att gälla för det fall riksdagen inte beslutat om en ny budget. Vid framtagandet av denna proposition har regeringen därför bedömt att budgeten för 2019 bör utformas med utgångspunkt i budgeten för 2018, i väntan på att en ny regering tillträder och kan lämna de förslag till ändringar som följer av dess politiska inriktning. Med beaktande av detta har

särskilda principer tagits fram för utformningen av denna proposition. Principerna har tagits fram efter kontakter med företrädare för regeringspartierna och Vänsterpartiet samt Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna.

En övergångsbudget är ingen permanent lösning. Den tar sig inte an de stora samhällsproblemen med nya reformer. Det är den heller inte avsedd att göra. Den finns för att viktiga samhällsfunktioner, välfärden och myndigheter ska fungera ungefär som tidigare. Den behövs för att skapa stabilitet och är just en övergångsbudget i väntan på att en regering ska tillträda och presentera sin ekonomiska politik. Det är när en sådan proposition läggs fram av en nytillträdd regering som det är rimligt att motionera som oppositionsparti.

Vi anser att regeringen har redogjort för principerna, som tagits fram efter den process som varit, på ett klargörande sätt och tillämpat dem lojalt i arbetet med att ta fram budgetpropositionen för 2019. Men det ska inte tolkas som att övergångsregeringens budgetproposition ger uttryck för våra partiers politiska prioriteringar. Frågan har därför väckts om vi i likhet med oppositionspartierna borde lägga fram budgetmotioner under den allmänna motionstiden. Vi har dock valt att avstå den möjligheten och redogör nedan för våra skäl till det beslutet.

I och med beredningen av övergångsregeringens förslag till statens budget har vi nu nått långt bortom den terräng där befintlig konstitutionell praxis kan ge vägledning. Hur riksdagens partier och ledamöter väljer att agera har inte bara konsekvenser för den ekonomiska politiken 2019 utan lägger också grund för konstitutionell praxis för liknande situationer i framtiden. Våra partier har alla gett uttryck för att riksdagsarbetet i ett läge där landet leds av en övergångsregering måste koncentreras mot att få på plats en handlingskraftig regering som åtminstone kan tolereras av en majoritet av ledamöterna.

Vi förväntade oss en ordnad och ansvarsfull process med övergångsbudgeten och anser alltså att den bör passera genom riksdagen som det var tänkt när lagstiftningen antogs och som de principer den är byggd på avser att säkerställa.

Mot detta har framförts att tillämpningen av principerna för en övergångsbudget får negativa konsekvenser för samhällsviktiga funktioner som riksdagen inte bara kan utan också bör korrigera. Det döljer det faktum att förhållandet mellan riksdag och regering är en delikat kombination av konstitutionella regler och upparbetad praxis. Det är fullt rimligt att vilja ändra på den relationen, men det är knappast vad något parti har gett uttryck för vare sig nu eller i andra sammanhang. Det är inte rimligt att en övergångsregering, som inte kan avgå om den inte får igenom sin budget, ska uppdras att verkställa andra partiers ekonomiska politik.

En nytillträdd regering kommer att behöva lägga fram en extra ändringsbudget med nödvändiga korrigeringar snarast, och det gäller oavsett vilket beslut riksdagen fattar i detta ärende. Det kan dessutom inte uteslutas att försök till sådana korrigeringar i riksdagsbehandlingen riskerar att förvärra problemen genom att skapa ryckighet och oklarhet i myndighetsstyrningen.

I debatten har det också påpekats att det inte är möjligt att i en extra ändringsbudget föreslå skattesänkningar. Detta stämmer när det gäller inkomstskatter, även om det inte är någon hemlighet att vi anser att investeringar i välfärd, klimat, rättsväsen och försvar måste gå före stora skattesänkningar. För oss är ökad jämlikhet centralt. Vi kan inte heller se att någon av de skattesänkningar som riksdagen nu beslutat om i första steget av budgetprocessen skulle vara så viktig att den trumfar behovet av att skapa en för landet långsiktigt hållbar konstitutionell praxis – snarare tvärtom.

Vi anser därför att lämpligaste praxis i lägen som detta är att riksdagspartierna bör ägna sig åt att bidra till att en regering kan tillträda och snarast lägga fram en extra ändringsbudget på riksdagens bord. I enlighet därmed anser vi att det förslag som övergångsregeringen lägger fram också borde bli riksdagens beslut. När en ny regering kommit på plats får partierna i riksdagen lägga fram sin egen ekonomiska politik: antingen som regeringsbildare, som förhandlingspart eller som opposition.

Riksdagen har genom sitt beslut den 12 december 2018 i det första steget av budgetprocessen gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi vill ha, genom att bifalla Moderaternas och Kristdemokraternas förslag. De utgiftsramar som beslutats och som nu gäller i det andra steget i budgetprocessen är andra än de vi förespråkade. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 6.

2. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 2 (SD)

Roger Richtoff (SD), Josef Fransson (SD) och Caroline Nordengrip (SD) anför:

Sverigedemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2018/19:1913, och där stakar vi ut våra viktigaste visioner för de kommande åren. Vi visar att det inte måste finnas någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning å ena sidan och allmän välfärd, trygghet och socialt ansvarstagande å den andra.

Den s.k. försvarsgruppen, regeringen samt Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna, enades 2015 om att försvaret ska förstärkas med 10,2 miljarder kronor under perioden 2016–2020. De korrigerade förstärkningen till 12,7 miljarder kronor 2017. Det förslag till anslag för utgiftsområde 6 som regeringen lagt i övergångsbudgeten är på drygt 56 miljarder, och sammantaget anser vi att det är alldeles för lite. Det förslag till anslagsfördelning som Moderaterna och Kristdemokraterna har presenterat i utskottet är visserligen ett steg i rätt riktning men fortfarande långt ifrån tillräckligt. Sanningen är i stället att försvarets andel av BNP är på väg mot rekordlåga 1 procent. Sverigedemokraterna budgeterar väsentligt mycket mer för att stärka försvaret. Vi markerade redan i Försvarsberedningens rapporter genom avvikande meningar att försvaret behöver en rejäl upprustning för att nå en ny rimlig försvarsförmåga. I vår budgetmotion aviserar vi rejält höjda anslag och föreslår hur dessa resurser skulle kunna användas över åren för att

upprusta det svenska försvaret till ett starkt nationellt försvar. Vårt förslag till försvarssatsning skulle ha inneburit att det svenska försvaret skulle ha kunnat återfå den storlek och förmåga det hade 1999. Det hade varit bra om den för Sverige skadliga nedrustningen hade kunnat få ett slut och om de 7,5 miljarder som vi föreslagit utöver budgetpropositionen hade kunnat användas för att stärka totalförsvaret.

Riksdagen har antagit ramarna för budgetåret 2019 och avslagit Sverigedemokraternas förslag. De samlade utgifterna för utgiftsområde 6 får därför inte överstiga 60 066 704 000 kronor under riksdagens fortsatta behandling. Vårt förslag överskrider denna nivå, och vi kan därför inte yrka bifall till vårt förslag. Det förslag utskottet för fram ser vi dessutom som otillräckligt varför vi i stället avstår från att ta ställning. Trots att vårt förslag till ram för utgiftsområde 6 har fallit vidhåller vi vår politik och anser att det hade varit bättre att om den inriktning Sverigedemokraterna beskrivit i sin motion 2018/19:2361 hade röstats igenom och gett Sverige en förstärkning av försvaret och ett balanserat försvar med sådan styrka och sammansättning att det skapar en tröskeffekt som i det längsta avhåller en presumtiv angripare från att angripa. Ett sådant försvar skulle också ha tillräcklig styrka för att föra ett uthålligt och strategiskt defensivt försvar av svenskt territorium.

3. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 2 (C)

Daniel Bäckström (C) anför:

Riksdagen har i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomster än de som Centerpartiet har föreslagit. Därför avstår jag från att delta i beslutet om anslagens fördelning. Centerpartiets budgetförslag måste betraktas som en helhet där delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. I stället beskriver jag nedan i detta särskilda yttrande den fördelning av anslagen och inriktning för politiken inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap som förordas i Centerpartiets anslagsmotion.

Det försämrade omvärldsläget kräver en ökad försvarsförmåga. Steg måste tas för att långsiktigt stärka den svenska försvarsförmågan genom att mer resurser tillförs. De förstärkningar som Centerpartiet under mandatperioden tagit ansvar för och tillfört till försvaret har varit nödvändiga men Försvarsmakten behöver ytterligare resurser för att vidmakthålla och utveckla försvarsförmågan. Både på kort och lång sikt. Därför har Centerpartiet föreslagit att Försvarsmakten tillförs ca 3,5 miljoner kronor 2019 och 6,4 miljoner kronor 2020 samt 10,8 miljoner kronor 2021.

Åren 2021–2025 bör försvarsbudgeten uppgå till minst genomsnittet av de nordiska ländernas försvarsbudgetar, och på längre sikt bör Sverige uppfylla de gemensamma målsättningar för försvarsanslag som ett Natomedlemskap kräver, det vill säga 2 procent av BNP. Försvarsmaktens behov fram till 2030 och åren därefter är mycket stora på både materiel- och personalsidan, och stora resurser kommer att krävas för att öka den svenska försvarsförmågan.

Det kostar och tar tid att bygga upp det som under lång tid monterats ner. För Centerpartiet är det viktigt att svensk försvarsförmåga utvecklas så att hela landet kan försvaras genom ökad tillgänglighet och förbättrad operativ förmåga inom alla försvarsgrenar. Ökat fokus behöver finnas på exempelvis personalförsörjning, hemvärnet och frivilliga försvarsorganisationer, krigsorganisationens utveckling och totalförsvaret. Därtill behöver, som sommarens bränder visat, ett ökat fokus finnas på räddningstjänstens förmåga runt om i landet.

4. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 2 (L)

Allan Widman (L) anför:

Riksdagen har i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomster än de som Liberalerna har föreslagit. Liberalernas budgetförslag måste betraktas som en helhet där delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om vilken inriktning jag förordar inom utgiftsområde 6.

Jag anser att det budgetalternativ som Liberalerna lämnat när det gäller utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap skulle innebära en nödvändig omställning av svensk försvarspolitik och leda till att den nationella dimensionen prioriteras. Försvaret av Sverige måste vara Försvarsmaktens huvuduppgift.

För Liberalerna är det givet att försvarsförmågan på flera sätt måste öka för att möta en ny och mer bister verklighet. Jag anser att de medel regeringen har avsatt har urholkat försvarets ekonomi, och det leder på sikt till en förmågeminskning. Jag anser därför att mycket högre anslag behöver tillföras. Försvarsmakten behöver 18 miljarder kronor under de närmsta tre åren enbart för att försvarsförmågan inte ska minska.

Det är uppenbart att Försvarsmakten har köpt långt mer materiel än det funnits anslagna medel till. I budgetpropositionen för 2019 framgår det att inköpen av materiel har drabbat basplattan och förbandsverksamheten. Mot bakgrund av det vill Liberalerna stärka basplattan väsentligt genom att stärka förbandsanslaget 2019. Anslagshöjningen skulle öka succesivt och för hela perioden 2019–2021 vill Liberalerna anvisa 16,5 miljarder kronor i generell förstärkning av förbandsverksamhet och beredskap. Satsningen inkluderar bl.a. en ökad militär närvaro på Gotland och syftar även till att öka numerären i de svenska insatsförbanden. Liberalerna anser att det finns ett stort behov av indirekt eld inom markstridskrafterna och vill därför att de tjugofyra nya Archerpjäserna organiseras i ytterligare två artilleribataljoner. Antalet stridsflygplan bör vara minst hundra även i framtiden. Därför bör helst alla JAS 39 C/D behållas samtidigt som Försvarsmakten får 60 nya JAS 39 E. Jag anser att det skulle innebära en både kraftig och nödvändig förstärkning av flygvapnet.

Parallellt med en kraftigt förstärkt militär kapacitet och ökad internationell samverkan vill Liberalerna stärka civilförsvaret. Den nationella säkerheten ändrar karaktär med åren, och det är viktigt att både freda sig mot informationsintrång och att stärka den kommunala räddningstjänsten. Därför vill Liberalerna öka anslagen till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap med 100 miljoner kronor för 2019.

Liberalerna ser vidare positivt på att värnplikten har återinförts och vill se att värnplikten utvidgas till att omfatta 10 000 värnpliktiga 2025. För att hantera ökade volymer innehåller vårt förslag ytterligare medel till Totalförsvarets rekryteringsmyndighet. Därutöver har Liberalerna föreslagit anslagsförstärkningar för att påbörja återuppbyggnaden av en modern beredskapspolis och för att införa civilplikt.

Avslutningsvis vill jag framhålla att det finns en tydlig rationaliseringspotential i Högkvarteret och att pris- och löneuppräknningen kan justeras ned med 20 procent årligen på anslagen 1:8, 2:1, 2:4, 2:6 och 3:1.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2018/19:1

Proposition 2018/19:1 Budgetpropositionen för 2019 utgiftsområde 6:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2019 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 2 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarmaktens behov av rörelsekapital (avsnitt 3.3.1).
2. Riksdagen godkänner investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel för 2019–2024 som en riktlinje för Försvarmaktens investeringar (avsnitt 3.3.1).
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2019–2024 som en riktlinje för Försvarmaktens investeringar (avsnitt 3.3.3).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2019 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 25 500 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital (avsnitt 3.3.11).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om en successiv övergång till en förändrad anslagsavräkningsmodell och redovisning av beställningsbemyndiganden för anskaffning och vidmakthållande av försvarsmateriel (avsnitt 3.3.11).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 besluta om export av JAS 39C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet, att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 och att exporten under 2019 sker till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39C/D (avsnitt 3.3.11).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2019 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden (avsnitt 3.4).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2019 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 1 550 000 000 kronor för beredskapsinvesteringar (avsnitt 4.3.6).
9. Riksdagen godkänner investeringsplanen för krisberedskap för 2019–2021 som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps beredskapsinvesteringar (avsnitt 4.3.6).

10. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2019 under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt tabell 1.1.
11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Skrivelse 2017/18:290

Regeringens skrivelse 2017/18:290 Anskaffning av medelräckviddigt luftvärn.

Följdmotionerna

2018/19:42 av Allan Widman m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om redovisning av livscykelkostnaden för ett medelräckviddigt luftvärnssystem och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:49 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avvakta med köpet av ett medelräckviddigt luftvärn till dess att en ordentlig försvars- och säkerhetspolitisk analys med utgångspunkt i att värna vår militära alliansfrihet har gjorts samt en noggrann beräkning av kostnader och följdkostnader och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:59 av Roger Richtoff m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka de ekonomiska konsekvenserna av att säga upp avtalet om inköp av Patriotsystemet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inhämta en offert rörande kostnaden för inköp av Aster 30 med svensk sensor och tillhörande CAMM-robotar från tillverkaren MBA och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslaget inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap aldrig bör

underskrida 2,0 procent av BNP (avsnitt 2) och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om direktiv till Försvarsmakten (avsnitt 4) och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anskaffning av raketartilleri (avsnitt 11.6) och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:911 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av hemvärnets förmåga att strida i mörker och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1370 av Björn Söder m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sina kommande budgetförslag ska skjuta till medel till försvarsbudgeten för att kompensera för den ekonomiska påfrestning som Försvarsmakten utsätts för i och med insatsen i Irak och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att extra medel ska tillskjutas Försvarsmakten i kompensation för de ekonomiska konsekvenserna av internationella insatser och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2361 av Roger Richtoff m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2018/19:2472 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Försvarsmaktens breda roll i samhället och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tidigarelägga och utöka införskaffningen av långräckviddigt luftvärnssystem och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skyndsamt inrätta ett kvalificerat markskydd av luftstridskrafterna och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillföra långräckviddiga vapen för markmålsbekämpning och tillkännager detta för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda luftstridskrafternas möjlighet att införa stridshelikoptrar i organisationen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidmakthålla transportflygresurserna och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en myndighet med ansvar för psykologiskt försvar och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en myndighet med ansvar för Sveriges cybersäkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2619 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2018/19:2762 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om psykologiskt försvar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2816 av Beatrice Ask m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om 2 procent av BNP i försvarsanslag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fokus på att färdigställa beslutad krigsorganisation och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arméstridskrafterna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka marinstridskrafterna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka flygstridskrafterna och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2817 av Beatrice Ask m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra Försvarsmaktens roll i samband med civila kriser och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2821 av Beatrice Ask m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för stärkt cybersäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det psykologiska försvaret och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2840 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra försvarsmaktens roll i samband med civila kriser och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2946 av Beatrice Ask m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge i uppdrag till Försvarsmakten att ta fram en reviderad investeringsplan för materiel och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 1:4 Forskning och teknikutveckling och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 1:8 Försvarets radioanstalt och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till anslaget 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2975 av Allan Widman m.fl. (L):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen					
		M	SD	C	KD	L	
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	33 666 845	+2 471 000	+3 829 000	+2 476 000	+871 000	+2 791 000
1:2	Försvarsmaktens insatser internationellt	1 162 564		-55 000			
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	12 411 311	+1 000 000	+3 237 000	+958 000		+1 209 000
1:4	Forskning och teknikutveckling	641 905	+50 000	+200 000	+50 000		-1 000
1:5	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	10 995					
1:6	Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	170 272	+36 000	+36 000			+98 000
1:7	Officersutbildning m.m.	220 794		+100 000			
1:8	Försvarets radioanstalt	1 118 025	+116 000	+10 000			-2 000
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	180 638	+73 000	+5 000			
1:10	Nämnder m.m.	6 301					
1:11	Försvarets materielverk	1 778 873					
1:12	Försvarsunderrättelsesdomstolen	9 416					
2:1	Kustbevakningen	1 257 931					-3 000
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	74 850					
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	21 080					
2:4	Krisberedskap	1 355 514					-1 000
2:5	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	381 471					
2:6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 219 144	+153 000	+139 078		+194 000	+97 000

Anslag		Regeringens			Avvikelse från regeringen		
		förslag	M	SD	C	KD	L
2:7	Statens haverikommission	46 568					
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	397 048					-1 000
4:1	Elsäkerhetsverket	59 159					
<i>Nya anslag</i>							
99:1	Ny myndighet: psykologiskt försvar					+40 000	
Summa för utgiftsområdet		56 190 704	+3 899 000	+7 501 078	+3 484 000	+1 105 000	+4 187 000

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Beställningsbemyndiganden för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Anslag		Regeringens förslag	Tidsperiod
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	15 300 000	2020–2030
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	58 000 000	2020–2028
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	80 000	2020–2022
2:4	Krisberedskap	1 000 000	2020–2025
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	70 000	2020–2023
Summa beställningsbemyndiganden		74 450 000	

BILAGA 4

Utskottets anslagsförslag

Anslag för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och
samhällets krisberedskap*Tusental kronor*

Anslag	Avvikelse från Utskottets förslag	
	regeringen	
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	+2 471 000	36 137 845
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	±0	1 162 564
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	+1 000 000	13 411 311
1:4 Forskning och teknikutveckling	+50 000	691 905
1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	±0	10 995
1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	+36 000	206 272
1:7 Officersutbildning m.m.	±0	220 794
1:8 Försvarets radioanstalt	+116 000	1 234 025
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	+50 000	230 638
1:10 Nämnder m.m.	±0	6 301
1:11 Försvarets materielverk	±0	1 778 873
1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen	±0	9 416
2:1 Kustbevakningen	±0	1 257 931
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	±0	74 850
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	±0	21 080
2:4 Krisberedskap	±0	1 355 514
2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	±0	381 471
2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	+153 000	1 372 144
2:7 Statens haverikommission	±0	46 568
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	±0	397 048
4:1 Elsäkerhetsverket	±0	59 159
Summa för utgiftsområdet	+3 876 000	60 066 704

BILAGA 5

Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden

Beställningsbemyndiganden för 2019 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Förslaget till beslut överensstämmer med regeringens förslag utom när det gäller beställningsbemyndigandena för anslagen 1:1 och 1:3.

Tusental kronor

Anslag		Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag	Tidsperiod
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	+ 3 000 000	18 300 000	2020–2030
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	+ 4 000 000	62 000 000	2020–2028
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	±0	80 000	2020–2022
2:4	Krisberedskap	±0	1 000 000	2020–2025
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	±0	70 000	2020–2023
Summa beställningsbemyndiganden		+ 7 000 000	81 450 000	